استصحبه خادم الفقراء
شبلي الحاج محمد
شيخ تكية الحاج
اوحد الدين
قريشلة
هفت

1

HACI MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi

T.C. Süleymaniye Kütüphanesi 1928

3421

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısım: Hacı Mahmud Ef.
Yeni Kayıt No: 3421
Eski Kayıt No:

شرح قصیدهٔ المیمیة الخمریة

بسم الله الرّحمن الرّحیم

سپاس ومنت اول حضرت الوهیته وجناب ربوبیّته
که محبّت ذاتیه ایله قلوب شاربان بادهٔ تحقیق
ومیخواران رحیق توفیق اولنلری مست وسرخوش
قلوب بوحالت وبوکیفیتیله هر بری کندوکندولرین
فراموش قلدقده ووجود موهومیلرین مست ومد
هوش بولدقده شراب کبی جوش ورباب کبی خروشه
کلوب نغمهٔ توحیدی ارباب هوشه عیان ونکتهٔ تفریدی
وتجریدی اصحاب کوشه بیان ایلیوب محو پیمانه
ومستانه ومیخانه اصطلاحیله محبّت حقّی واسرار
وجود مطلقی نمایات قلدیلر ودرود پرسرود صافی
وسلام ثنای وافی اول وافیء اسرار حقیقت
وساقیء شراب میکدهٔ وحدت حضرتلرینک نبوّت
پناه ورسالت دستکاهلرینه هروقت وهرساعت
مُبلغ ومُرسل اولسونکه نشوهٔ جام کلام مسرّت
انجاملری ومدام احادیث سعادت فرجاملری
دافع خمار غفلت ورافع خمار رخسار وصلت
جناب عزتدر واولاد واصحاب پرمکرمتلری اوزرلرینه
اولسونکه هر بری اول حضرتک مدام کلامنه جام
وشرع بانظامنه منقاد ورام لردر بعد هذا بوفقیر
وذلیل وعلیل وغلیل الشیخ اسمعیل المولوی الانقروی
اول شیخ کامل وعامل وعالم وواصل والمحقّق العارف

الفاضل

الفاضل شرف الدّین ابوحفص عمر بن علی السّعیدی المعروف
بابن الفارض المصری قدّس سرّه حضرتلرینک نظم السّلوک
نام قصیدهٔ بلیغهٔ تائیّه سنی شرح ایلدکده وبین الفقرا
مشهور وعند العرفا مقبول ومنظور اولدقده برکون
بوفقیرک زیارتنه هیئت علما وصورت عرفاده برایکی
کمسنه کلوب میان مباسطتده وخلال مصاحبتده
شرح تائیّه یی ذکر ایدوب بعد کمال المدح والاستحسان
ذکر قصیدهٔ خمریّه یی درمیان ایدوب دیدیلرکه نه
اولیدی بو قصیدهٔ مرغوبه یه دخی شرح تائیّه اوسلوبی
اوزره بر شرح کوزل اولیدی زیاده رعنا وخوب وقتی
زیبا ومطلوب وعند الفضلاء والعرفاء محبوب القلوب
اولوب شهرت بولیدی اکرچه منلا جامی وبعض
علماء کرامی بو قصیده یه عربی وعجمی شرح تحریر اتمشلردر
لکن هر بری بر طرزه کیتمشلردر ولکلّ وجهة
هو مولّیها فی النّقل ولکلّ جدید لذّة عند مذاق العقل
فهوا سنجه سزک اسلوب وطرزیکز ضعیف الذهنک
تناول وتعاطیسنه انلریک کیدن دخی اسان وسهلدر
پس بونلرک کلامی ما فی الضمیرمده اولان مراد ومرامی
زیاده ونامی قلوب تقاضای درونم حدّدن بیرون
اولوب اخر الامر شرح قصیده یه شروع قلدم
والسنة الخلق اقلام الحقّ رموزین بلدم لاسیّما وکاین
من اية فی السّموات والارض یمرّون علیها وهم عنها
معرضون آیه کریمه سنک نکات واشاراتی خاطر

فائزه باهر وظاهر اولوب • اول متكلم اولان كمسه‌لر
لساننده‌ن جناب وحدت حقيقى بو فقيره ملهم وملقى
بولدم • زيرا عارف واصل بو اشيايى مظاهر اسماء خداى
تعالى كورر • وبو اشياده حقى متجلى ورونما بيلور • پس
مكالمه ومعامله‌يى حقله قيلور نتكم بايزيد حضرتلرى
قدس سره بيورديلر انا اكلمهم الله منذ ثلثين سنة
والناس يظنون انى اكلمهم معهم ماحصل كلام ونتيجهٔ
مرام • بو اشاراتى حقدن بلوب • وبو بشاراتى جناب
وجود مطلقدن فهم قلوب • شرح وايضاح قصيدهٔيه
بعون الله وتوفيقه ابتدا قلدم اميددركه قراءت
ايلين ياران واهل عرفان بو فقيرى خير دعادن فراموش
اتميلر والله المستعان وعليه التكلان قال قدس سره
شربنا على ذكر الحبيب مدامة • سكرنا بها من
قبل ان يخلق الكرم اللغات شرب ايچمك لكه ديرلر
علم يعلم بابندن مصدرى حركات ثلثه ايله جائزدر •
قال الجوهرى شرب زيد الماء وغيرها شربا وشربا وشربا
وبو آيتده دخى فشاربون شرب الهيم وجوه ثلثه ايله
قراءت اولنمشدر ذكر نسيانك ضديدر لسانه
وقلبه شامل‌در نته‌كيم ذكره بلسانه وبقلبه دخى ديرلر
حبيب بوزن فعيل بمعنى مفعولدر مدام ومدامه
خمره ديرلر شارب الخمرك اكا مداومتى اعتباريله مثنوى
زان عرب بنهاد نام مى مدام • زانكه سيرى نيست ميخواره
را مدام • ويا خود خمرك خمده مداومتى اعتباريله اوله

ويا خود

ويا خود خمرك خمده بعد الغليان ساكن اولمه‌سى اعتباريله
اوله زيرا دام الخمر فى الدن ديرلر اذا سكن وثبت بعد
الغليان مدامه‌نك تاسى تأنيث لفظى ايچوندر غرفه و
ظلمتك تالرى كبى سكر فتحتيله بوزن بطر مستلكه ديرلر
دردنجى بابدن كرم اوزم آغجى الاعراب شربنا وسكرنا
نفس متكلم مع الغيردر وبو صيغه‌لرك نفس متكلم
وحده اوزره اختيار اولنمسنده حكمت شربك جماعتله
اولان لذتنى مشعردر بيت تنها نه منم زعشق تو باده
پرست • ان كيست تو خود بكو كزين باده پرست
ان روزكه من كرفتم اين باده بدست • بودان حريف من
مى پرستان است • على حرف جر مصاحبت معناسن
متضمندر بمعنى مع كما فى قوله تعالى وآتى المال على حبه
اى مع حبه وكذا فى قوله تعالى وان ربك لذو مغفرة
للناس على ظلمهم اى مع ظلمهم مدامة لفظنك تنوينى تنويع
ايچوندر اى شربنا نوعا من الخمر غير ما يتعارفه الناس
تقديرينه اولور سكرنا بها جمله‌سنك اعرابدن محلى
اولميوب جملهٔ مستانفه اولمقده جائزدر واعرابدن
محلا منصوب مدامه لفظنك صفتى اولمقده جائزدر
من قبل‌ده من حرف جر سكرنا به متعلقدر اكرچه شربنا
به متعلق اولمقده جائزدر اما بو اولى‌در زيرا لفظا
اقرب وهم معنا ارجحدر انچونكه خلق كروم اوزره
سكرك تقدمى شربك تقدمنى دخى مستلزمدر بدون
العكس الكرم قائم مقام فاعليدر يخلقنك المعنى

بزایجدك محبوبك ذکرنه مصاحب اولدوغمز حالده شرابلردن
ناسك فهم ایلدیکی برنوع شراب که انکله بز مست اولدق
اوزم آغجی مخلوق اولمزدن اول التحقیق ای شراب الهیهٔ طالب
بلکل که مدامه دن مراد محبت ذاتیه اوله وانك شربندن
مراد اول محبتك مرتبهٔ اعیان ثابته ده قبولنه استعداد
اوله وذکرجیبدن مراد اعیانك مرتبهٔ علمده ذات محبوب
حقیقی یه شعورلری اوله وسکردن مراد اول مرتبه ده
سکره مستعد اولمه لری اوله ویاخود اندن دون
تراولن مرتبه لرده مثلا عالم الست کبی حقیقت سکر
مراد اوله وکرومدن مراد موجودات وممکنات
اوله وتقدیر تاویل الکلام بو اوله که بز قابل ومستعد
اولدق مرتبهٔ اعیان ثابته ده محبت ذاتیهٔ الهیه یه
وبزم بو مرتبه ده محبته استعدادیمز موجب حقیقت
سکر در سائر مرتبه لرده بزم بو قبولیمز باغی وجود
عینی نك ظهورندن اوله مثنوی پیرایشا تند کین عالم
نبود • جان ایشان بود در دریای جود • پیشتر ز
افلاك کیوان دیده انده • پیشتر از دانها نان دیده اند
پیشتر از خلقت انکورها خورده میها ونموده شورها
• در دل انکور می وادیده اند • در فنای محض شی
رادیده اند • بی دماغ ودل پر از فکرت بدند بی سپاه
وجنك بر نصرت زدند و بر معنای رعنا دخی بودرکه
شراب مدامدن مراد اعیانك عالم ارواحده ادراك
محبت ذاتی ایلمه لری اوله پس سکرك معناسی حقیقی

اولور یعنی شول حیرت وهیمان اولدرکه ارواح
اهل کماله مشاهدهٔ جمال وجلال حقدن حاصل ولور
پس بو کره تعبیر مرام بو اولورکه بزاد راك محبت ذاتی
وشرب مدامهٔ اسما وصفاتی قلدق محبوب حقیقنك
شعورینه مصاحب اولدوغمز حالده اویله محبت ذاتیه
که بز انکله هایم وحیران اولدق عند مشاهدهٔ جمال
الحق ومعاینهٔ جلال وجود المطلقه قبل وجود الاکوان
وتعشق الارواح الی الابدان بیت روزیکه مدار
چرخ وافلاك نبود وامیز شراب وآتش وخاك نبود
بر تار تو مست بودم وباده پرست هرچند نشان
ازباده وتاك نبود وقال قدس سره لَهَا ٱلْبَدْرُ كَأْسٌ
وَهِيَ شَمْسٌ يُدِيرُهَا هِلَالٌ وَكَمْ يَبْدُو إِذَا مُزِجَتْ
نَجْمٌ اللغات بدر ماه تمامدر وجه تسمیه شمسه
طلوعنده مبادره ایلدوکندندر او تری کانه شمسه
طلوعنده ویاخود غروبندن مبادره ایلر کاس شرابله
طلواولان چناغه درلر طلوا ولمینجه کاس دیمزلر
شمسدن مراد جرمیدر یدیر افعالدندر ثلاثیسی
داریدور کلور هلالدن ماه نوك اسمیدر یبدو
فعل مضارعدر بدا یبدو بدوا وتشدید الواو
ظاهرا ولمقلق قال اهل اللغة بدأ الشئ بدوا کقعد
قعودا ای ظهر ظهورا مزج ایکی شیئك اجزاسی
بریره قوشمق اولکی بابدن نجم معروف الاعراب
لها ده ضمیر مدامیه راجعدر البَدْرُ مبتدا كَأْسٌ

خبردر وهی ده واو عاطفه در حالیه اولمق اوزره جملهسی
کأسك بدره تشبیه اولمه سنك تقییدنی مشعر اولور
انامل ساقینك اول مدامه یی اداره سی حالتنده زیرا
معنا اول مدامیه بدر کأس در ساقینك اصابعی انی اداره
ایلدیکی حالده دیمك اولور پس بو معنا فصاحتی مخلدر
زیرا تشبیه مذکوری تلك الحالته مختص قلمق وجه
دکلدر یَدُیرُها ده ضمیر شمسه عائدر هلال فاعلیدر
یدیرنك وجملهٔ یدیرها محلاً مرفوع صفتیدر شمسك
وشمس خبردر مبتدانك کم خبریه در ممیزی محذوف ای
کم موضع یبدو فیه نجم نجم فاعلیدر یبدونك مزجت علی
بناء المفعول ضمیری مداومه یه عائددر واعرابدن محلاً
مجرور مضاف الیه در اذا نك وناظم حضرتلری قدس
سره علی طریق الاستعاره التصریحیه کاسی بدره تشبیه
ایلدیلر بینهماده وجه شبه استناره واستداره در
ومدامه یی ضوء شمسه تشبیه قلدی کما اناره وفیضا
تندن اوتری وجه شبه بینهماده فیضان ونورانیت
در واصابع ساقی لاجل الدقه والاستناره والنورانیه
ولصغر الجرم نجمه تشبیه قلدی المعنی اول مدامه مع
الدوام بدر تمام جامدر اول شراب بر افتاب پر تابدر
که انی اصابع ساقی مه تاب اداره ایلر وچوق موضعده
اشکال حبابدن نجملر ظاهر اولور اول شراب ایله
ممزوج اولدوغی وقتده التحقیق کاسدن مراد قلب
وروح محمدی اولرکه مظهر افتاب ذات احدیت وقدح

بادهٔ

باده محبت الوهیتدر واول بدر کامل قمرك
شمسدن استناره افتاب ذات الهیه دن استنارهسی
واول نور شاملك شمس ذات احدیته محاذات تامه
ومقابله سی واندن استفاضه وحقایق امکانیه یه
افاضه وساکنان شب ظلمانیه یه افاده سی بعینها ماه
مشنیرك خورشید منیره محاذات ومقابله سی ولیالی
مظلمه ده اناره کبی اولدوغی اجلدن بدر قلب محمدیه
دن وشمس محبت ذاتیهٔ الهیه دن استعاره اولندی
پس بو شراب محبت ذاتیه نك انالهسنه باعث وبرشی
ایله مملوا اولان جام قلب محمدیه نك اداره سنه سبب
وداعی اسماء الهی واوصاف متقابلهٔ الهی اصابع عبارتیله
وانامل اشارتیله تعبیرا ولنور لما ورد فی الحدیث الصحیح
انَّ قلوبَ بنی آدمَ بَیْنَ اِصْبَعَیْنِ من اَصابعِ الرَّحْمن
یُقَلِّبُها کیفَ یشاءُ وکما قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم روی عن ابن عباس رضی الله عنه رَأَیْتُ رَبِّی فی
اَحْسَنِ صُورَةٍ فقال یا محمد قلت لبیك ربی وسعدیك
قال هل تدری فیم یختصم الملاء الاعلی قلت ربی اعلم فوضع
بیده بین کتفی فوجدت برد انامله بین ثدیی فعلمت علم
الاولین والاخرین پس حضرت ناظم قدس سره اصابع
وانامل ساقی باقیدن هلالی استعاره قلدیکه هلالدن
مراد اصابع الهیه اولورکه متشابهاتدندر پس ساقی
باقی اول هلاله مثال اولان اصابع اوصافیه ایله اول
حضرتك کاسهٔ روحنده وقلبنده اولان شراب لدنی

بی شاربینه اناله وانك قلب برادواقنی طالب محبت
الهی ولنلرجانبنه اداره ایدیجی در بیت این بزم که بر
مست که ارباب کال نوشند می محبت از جام وصال
بین برکف ساقی قدح ما لامال بدریکه بودم و یران جند
هلالی ای طالب عرفان بلکه واصلان وکاملان ایکی قسمه
منقسمدر برقسمی اول مقربان حضرتدرکه می ناب توحیدی
نوش ایدیجك کندولرین فراموش قیلوب بعد الوصول
الی الله مستغرق بحر وحدت اولوب شراب وحدت
مشربلرینه غالب اولمغله مرتبۀ علم وعقلدن منخلع و
قیود الالفاظ ونقلدن منقطع اولوب تهیبۀ انام وار
شاد عوامدن فارغلردر بیت خوش وقت کسی که
محو دین میخانه • ازخم وسبو خورد نداز پیمانه صد یار
اکرنیست شود عالم اوست واقف نشود کسکه هست
عالم یانه • وایکنجی قسمی اول طائفۀ علیه درکه جذبۀ
الهی بونلری کندولردن جذب ایدوب موصل اولدقدنصکره
تکمیل نفوس طالبان وتربیۀ سالکان ومسترشدان
ایچون رد من الله الی الخلق قلنوب احکام شریعتله متصف
وادب طریقتله متأدب اولوب محبت ازلیه یه ابتدالا
علم ومعرفتی امیخته قیلوب بوشراب محبتده اب علم و
معرفته مزج وخلط اولمسندن بی شمار نجوم هدایت
بدیدار اولوب پس شب ظلمات طبیعتده قلنلره بونلرك
انوار نجوم هدایتی رهنما اولوب فاذا کذلك حضرت
ناظم قدس سره نك وکم یبدوا اذا مزجت نجم بیوردقلری

بومعنایه اشارت اولور فقد برّ تأویل البیت للمحبة
الالهیة قلب المحمدی کأس ومحلّ ذلك المحبة شمس نورا
فی المثل فی تنویر القلوب وازالة ظلمة الغموم والکروب
ینسیلها الی الشاربین اصابع الرحمن یدیرها انامل
السبحان وکم موضع ومحلّ من الواصلین الوارثین یظهر
فیهم نجم الهدایة وقت امتزاج تلك المدامة الحبیة بماء
العلم والمعرفة قال قدس سره ولولا شذاها ما اهتدیت
لحانها • ولولا سناها ما تصوّرها الوهم اللغات
الشذا بالقصر حدة ذکاء الرائحة یعنی رایحه لونسنه
رایحه سی شدت وحدت اوزره اولمق ذکره الجوهری
اهتدا هدانك مطاوعیدر طوغری یول بولمغه دیرلر
زیرا هدایت ضد ضلالتدر دارشاد ودلالت معناسنه
مستعملدر وهدانك تعدیه سی اوج وجه اوزره دریا
بنفسه ویا الی ایله ویا خود لام ایله تعدیه ایلر مثلا
هدیته الطریق وهدیته الی الطریق وهدیته للطریق
دیرسن بونده لام ایله تعدیه قلدی حان خمر بیع اولان
موضعه درلر حان جمع حانه در وحانه خانۀ می
فروشدردین سهو ایلمشدر زیرا خانه حانوت الخمارك
اسمیدر سنا قصر ایله ضوء برقه درلر ومد له رفعته
بوروده اولکی معنا مراد در وتصوّردن مراد ادراك بی
ایلمکدر وهم حواس خمسۀ باطنه دن معنای جزئیه
ادراك ایلر برقوتدر الاعراب مواضع اربعه ده اولان
ضمیرلر مدامه یه عائد در وهم تصوّرك فاعلیدر

فتقديراً لكلام ولولا شدة رايحه تلك المدامة ما اهتدت
الى موضع بيعها وكذالك لولا ضياء تلك المدامة ما قدر ان
يدركها الوهم من غاية لطافتها ولكن رايحتها وضياها
تدلان الى موضع بيعها **المنى** اكر اول مدامه نك شدة
رايحه سى اولميدى بن انك دكاننه يول بولمزدم واكر انك
ضياسى اولميدى وهم انى كمال لطافتى اولدوغيچون تصوّر
اتميدى **التحقيق** خانه دن مراد رتبهٔ محبت الهيّه اوله
ورايحهٔ طيّبه سندن مراد مظاهر كونيّه ده اولان اثار
وانوار جمال الهيّه در وفى الحقيه بو مزايای ذوات كونيّه
ده مرئ اولان عكوس تجليات الهيه در وبو موجودات
صوريّه ده فايحه اولان رايحه يه بر فحواى ان لربّكم
فى ايّام دهركم نفحات الا فتعرضوا لها روايح ونفحات
سبحانيه در پس افراد عالمدن واحاد بنى آدمدن بر
جميل يوقدر الا انك حسن وجمالنك مظهريدر كما
قال الناظم **بيت** ولكل جميلة حسنه من جمالها •
يعاد له بل حسن كل مليحة • وهر نقد رخ وخال چشم
فتان وابروى هلال مثال ومعاشيق ومحاييب
دلغريب ويرد لال واريسه او ملاحت ولطافت حقيقى
نك عكوس وپرتو يدر كما قال الناظم **بيت** وما ذاك الا
ان بدت لظاهر • وظنوا سواها وهى فيها تجلت •
پس جميع انفس وافاقده متجلى اولان جميل على الاطلاق
اولديسه خانه دن مراد معدن محبت ذاتيه ورايحه
سندن مراد ملاحت ولطافت صوريه اولوب بحكم

المجاز

المجاز قنطرة الحقيقة اول حقيقتك طريق حصولى
واول مطلقك وسيلهٔ وصولى بوددركه هچ بر عاشق
مقبله بحسب قابليت فطرة اصليه اول پرتودن بر پير
نوزبر پردهٔ آب وكلدن بر دلبر موزون التماثل محمود
الخصائل متناسب الاعضا متماثل الاجزا وشيق القد
صبيح الخد صورتندن لمعان قلسه وانك كاسهٔ وجو
دندن بر جرعه محب صادقه واصل اولسه عاشق
مقبل اول لمعه نك پروانه سى واول جرعه نك مستانه
سى اولوب **بيت** از هر چه ز عشق يار پيرايه ايد •
اورا بهتر از جان خريدار ايد • مفهومنك مظهرى
اولور بعده اكر آتش عشق نهادنده افروخته
وشعلهٔ شوق حجب كثيفه سن وخواطر مختلفه سن
سوخته قيلوب غشا وغفلتى بصر بصيرتندن مرتفع
قلوب وغبار كثرتى آيينهٔ قلبندن پاك ايدوب سلر ديدهٔ
باطنى ومشاهدهٔ جانى مرتبهٔ عين اليقين بولور پس
بو حسن سريع الزوالدن هارب وبقاء كمال جمال
ذا الجلاله طالب اولور بو جذبه ايله اكا جمال توحيد
افعال متجلى اولور پس بو مرتبه ده دخى شعلهٔ شوقى
ارام بولمزسه وارزوى درون متسلى اولمزسه جمال
توحيد صفات اكا منكشف اولور پس اكر جذبهٔ
خدا غالب وارزوى درون مشاهدهٔ ذات احديت
طرفنه طالب اولورسه سطوت تجلى وحدت انى
بالكليه افنا ايدر وبدل ما يفنى عنه اكا حقانى

وباقی وجود عوض ویریلور پس میخانهٔ وحدتدن بی
لب ودهان شراب محبت ذاتیه‌یی نوش وکندویی فرا
موش بو مرتبه‌ده دیدهٔ حقله بینا وکوش حقله شنوا
وید حقله کبرا وپای حقله پویا اولور پس اول زمانده
بیلورکه محبوب صوری ومحبت مجازی محبوب
حقیقینک ومحبت ذاتیه‌نک عکوس واثاریدر وبو
مظاهرده اولان نفحات وفوایح اول حقیقتک ووا
یحیدر وبر معنای رعنا دخی بودرکه اول مدامه
نک حانندن مراد انبیا واولیانک وجودلری اوله
ورایحه سندن مراد انلرک وجودنده اولان اثار
محبت واسرار وحدت اوله وضیاسندن مراد انوار
باطن انبیا واولیا اوله پس تقدیر کلام بو اولورکه
اکر اول محبت الهیه‌نک دکانی وجود انبیا واولیاده
روایح واثاری اولمیه ایدی بن انلرک طرفنه یول بولمز دم
واکر اول محبتک انلر قلبنده ضیا ولمعانی اولمیدی
وعقل انی ادراک ایلمیدی کمال لطافتندن اوتری
پس رایحهٔ محبت انلرک میخانه وحدت اولدوغنه
دلیل اولیدی دیمک اولور وقال قدس سره وَلَمْ يَبْقَ
مِنْهَا الدَّهْرُ غَيْرُ حُشَاشَةٍ كَأَنَّ خَفَاهَا فِي صُدُورِ
النُّهَى اللغة الدهر ابو عبیده ویونسدن مرویدرکه كم
دهر وزمان وحین محدوده وغیر محدوده اطلاق
اولنور ودنیانک من اوله الی آخره عمرنه دخی درلر
وعند الخلیل الدهر الابد وعند ابی حنیفه وصاحبیه

الدهر المعرف باللام یختص بالعمر غیر بر کلمه درکه
انکله وصف اولنور واستثنا قلنور بورده بمعنی سوی
در حشاشه بقیة الروح فی المریض کان حرف در حروف
مشبه بالفعلدن خفاء وفی التخفیف حفو فادرلر حقی
برق ضعیف رک لمعه ایلسه نهیٔ نهیه‌نک جمعیدر
نهیه عقله درلر صاحبنی ناشایسته فعلدن نهی
ایلدیکی اعتباریله کتم کیزلمکه درلر مصدر بو محلده
بمعنی مکتوم الاعراب منها ده من بیان ایجوندر ضمیر
مدامه‌یه عائددر الدهر فاعلیدر لم یبقنک تقدیر
الکلام ای لم یبق الزمان شیئاً من تلک المدامة غیر
حشاشه دیمکدر کان حرفدر حروف مشبه بالفعل
دن خفاها اسمیدر وخبری کتمدر خفاده ضمیر مدا مه
مه‌یه راجعدر وجمله کان خفاها اولکی جمله‌نک مضمونی
موکددر ضمیرک وجوعی حشاشه اولوب اکا صفت
وجه دکلدر صدور النهی ای صدورا ولوا النهی دیمکدر
علی تقدیر حذف المضاف المعنی زمان اول مدایی
جاندن برشیء باقی قومادی بقیهٔ روحدن غیری کان
اول مدامه‌نک سینهٔ ارباب عقولده ظهوری وضعف
لمعانی مکتوم وپنهاندر کمال لطافتندن اوتری زیرا
سبب ظهور کثافتدر هر بارکه جهت لطافت
قوی اولور جهت ظهور ضعیف اولور بیت فریاد
وفغان که بازدرکوی مغان • میخواره زمی نه نام
بود نه نشان • زان کونه نهان کشت که بر خلق جهان •

کسیست نهان کستن اونیز نهان • وقال قدس سره

فَاِنْ ذُكِرَتْ فِى الْحَىِّ اَصْبَحَ اَهْلُهُ نَشَاوٰى وَلَا عَارٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا اِثْمُ

اللغات حی قبیلیه درلر اصبح بمعنی صار اهل
برشیئك خاصه سنه درلر که اکا نسبت اولنه و
منه قوله تعالی اِنَّ ابْنِى مِنْ اَهْلِى نته کیم رجلك زوجه سنه
وبلدك قومنه وقبیله نك قومنه اهل درلر بونلره نسبت
اولندقلری شیلرك خاصه لری اولدوغیچون کما ذکر
فی تفسیر القاشانی الاهل خاصه الشیء الذی ینسب
الیه ومنه قوله تعالی اِنَّ ابنی من اهلی وسمی زوجة
الرجل اَهْلَه واهل البلد واهل النار واهل الحی وهم
خاصة الذین ینسبون الیه نشاوی نشوندن مأخوذ
در اول سکره درلر یقال نَشِئَ یَنْشُوُ من باب الاول
وکذا نَشِئَ یَنْشَئُ من باب الثالث وهم نشوات
وهم نشوی وهم وهن نشاوی سکران وسکری
وسکاری کبی درعار معروف اثم کناه الاعراب ذکرتك
مؤنث ضمیری مدامه یه راجعدر اهله ضمیری حیّه
عائددر اهله اصبحنك اسمی ونشاوی خبریدر ولا عار
ده واو حالیه در ولا اثم ده واو عاطفه در وبونده
که لا تأکید نفی ایچون زیاده اولمشدر وتقدیر البیت
ولو ذکرت تلك المدامة فی حی لصار اهل ذلك الحی
سکاری من لذة سماعها والحال لا یلحقهم بذلك
السکر عارٌ ولا اثم المعنی اکر اول می الهی بر قبیلهده
ذکر اولنیدی انك اهلی اول مدامه نك لذة سماعندن

مست اولهلردی وحال بوکه انلره بو سکر سببیله
نه عار لاحق اولندی ونه کناه التحقیق حی برنج معنایه
تأویل اولنمق قابلدر اولا حیدن مراد مطلقا قرای
عالمدن بر قریه وبلاد بنی آدمدن بر بلده اوله پس اول
محبت ذاتیه ومدامهٔ الهیه اول قریه وبلده نك اها
لیسی ما بیننده بر کاملك لسانندن ذکر اولنسه و
انلره شوق وسوزشله تعریف قلنسه اول قریه و
بلادك اهالیسی بالکلیه مست الهی اولهلردی و
حال بوکه انلره بو مستلکدن عار وشین وساء
لاحق اولمیوب بلکه مقبول وممدوح صغار وکبار اوله
لردی وثانیا حیدن مراد مجموعهٔ وجود انسانی اوله
فی الحقیقه کون جامع وعالم کبیردر واهلندن مراد
قوای جسمانی وروحانیسی اوله پس تقدیرا لکلام
اکر اول محبت ذاتیه بر انسانك مجموعهٔ وجودنده یا
قلا یا حالا ذکر اولنسه ویا بر عارف بالله طرفندن
انك قلبنه اول محبت ذکری تلقین قلنسه انك جمله
قوای جسمانی وروحانیسی مست الهی اولوب والحا
صل اکا بو مستلکدن عار وکناه لاحق اولمیدی
بلکه نور محبتله هر عضوی وجزئی بر نور اولوب هر
حالده ممدوح ومقبول اولیدی بو معناده قابلدر
که حیدن مراد قبیله ارباب محبت مستلر ایسلرده
هر بار که بو شراب محبت انلر ما بیننده ذکر اولنه بر
فوع آخرله دخی آنك لذت سماعندن بیهوش

وبراسلوب دیکرله دخی بیخود وسرخوش اوله لردی بیت
ان می خواهم که عقل ازو مست شود مر رشتهٔ اختیارش
از دست شود مطرب چو بوصف اوسرد دائما زده هر زنده
دلی بشنود مست شود وقال قدس سره وَمِنْ بَيْنِ أَحْشَاءِ
الدِّنَانِ تَصَاعَدَتْ وَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا فِي الْحَقِيقَةِ إِلَّا اسْمُهُ
اللغات احشا حشانک جمعید رحشا چوق واندرون
احاطه ایلدوکی شیئه دیرلر نته کیم بغرسفله حشاء بطن
درلر دنان دنوک جمعید رخمه مختص اولمق لازم دکل
بلکه همان مطلق کوبه دیرلر صعود هبوطک خلا
فید رتصاعد صعوددن مأخوذ درصیغه تفاعل
مبالغه ایچوندر ای ارتفعت من جو الدن تقدیرینه
الاعراب ومن ده واو ابتدائیه دربین بمعنی وسطدر
نتکم درسک جلست بین القوم کما تقول جلست وسط
القوم تصاعد نک ضمیری ومنها نک ضمیری مدامه
یه عائدلردر وتقدیر الکلام ومن وسط جو الدنان
ارتفعت تلک المدامة الی مقر الاصلی بالکلیه ولم یبق
شیء من تلک المدامة فی الدنان فی نفس الامر غیر اسمها
المعنی واول مدامه کوبلرین درونلرین مقر اصلسی
جانبنه متصاعد اولدی وفی نفس الامر اول مدامه
دن برشیء باقی قالمادی الا نامی التحقیق دناندن
مراد محبته متشبه اولان مقلدینک نفوسلری اوله
پس تقدیر کلام مقلدینک دنان وجودلرنده می
محبت الهیه متصاعد اولدی مقر اصلیسنه واول

محبتدن

محبتدن انلرک وجودلرنده برشیء باقی قلمدی فی الحقیقه
الا نامی بیت دردا که حریف درد آشام نماند • وزباده
نمی درقدح جام نماند • از خمکدها از و بجز نام نماند • کرد از
دل خم زلف می میل صعود • ویا خود دناندن مراد نفوس
کاملهٔ اولیاء الله اوله اول شراب محبته مظهر ومحل
اولدقلری اعتباریله واول مدامه نک درون دناندن
تصاعد ایلمه سندن مراد انلرک درونلرندن نسبت و
اضافت محبتک انقطاع وارتفاع اولوب مقر اصلی
سی اولان مرتبهٔ احدیته رجوعی وانتسابی اوله زیرا
که حجب عارف چونکه کمال فنا ایله محقق اوله جمیع
کمالاتک کندویه نسبتی نظر شهودنده کندودن منقطع
اولوب مرتبهٔ احدیته نسبت اولنور وانک قتنده باقی
قالمز الا محجوبلرک اکا اسناد ایلدیکی اسامی نتکم درلر
فلان کمسنه ارباب محبتدندر وفلان عزیز اصحاب
وصلتدندر وفی الحقیقه بو دیدکلری اوصاف و
اضافات بونلردن مرتفع ومتصاعد اولوب مقر اصلیسی
اولان حقله قائمدر وبونلر کند ووجودلرندن فانی و
حقله باقی درلر پس بو جهتدن بو محبت الهی بونلرک
دنان وجودلرندن مرتفع اولوب وحقله قائم اولوب
بونلرک وجودنده انجق آنک اسمی قالمشدر بیت
با عشق تو هوا نماندست وهوس • با آتش سوزنده
چه سان ماند خس • از هستی من نشان نمی یابد
کس • ماندست بعاریت مرا نامی بس • وقال قدس

سرّه وَاِنْ خَطَرَتْ يَوْماً عَلى خاطِرِ امْرِءٍ اَقامَتْ بِهِ الاَفْراحُ
وَارْتَحَلَ الهَمّ اللغات خطور قلبه اختلاج ويرمكه درلرنته
كيم خطر الشئ ببالى درلر اى اختلجه وحركه فيه ديمكدر
وعلى ايله تعديه ايلمسى خطوردن مرور معناسى مراد
اولدوغنى مشعردر وخاطردن مراد بورده قلبدر ذكر
حال واراده محل قبيلندن اولور امرء ومرء رجله درلر
اقامت به وقام بالمكان فلان اقامه درلر اذا استقر
فيه يس باقامه كلمه سن تعديه ايجون اولور واستعمالى
با ايله اولور سببيّت معناسى وهمدر افراح فرحك جمعيدر
فرح سرور درلر ارتحال انتقال درلر هم حزن درلر
لكن بينهما ده فرق دقيق وارد ر ذكرى عن قريب كلور
الاعراب خطرتك ضميرى مدامه يه عائدر يوماً ظرفيت
اوزره منصوبدر وبومدن مراد مطلقا وقتدر اقامتك
فاعليدر افراح به ده ضمير مجرور خاطره عائدر الافراحك
تعريفى استغراق ايجوندر والهمك تعريفى جنس ايجوندر
وهم فاعليدر ارتحله نك وارتحله ده واو عاطفه در
اقامت اوزره المعنى اكر اول باده نك يادى وقتلردن
بروقتده بركمسنك ساحت قلبنه مرور ايلسه ايدى
اّنك قلبندن هموم انزاح بالكليه مرتحل اولوب سرور
وافراح انده مستقر اوليدى بيت ازباده عشق
غصّه وغم يادشود • ويران شده حادثه ابادشود
برخاطر غمكين كوزد شادشود • زاند وغم زمانه ازاد
شود • وتقدير تأويل البيت وان مرت تلك المدامة

الذاتية

ابن فارض قصيدة ميميه شرح

الذاتيّة والمحبّة الالهيّة وقتا من الاوقات على قلب
رجل غافل عن هذه المحبّة لاستقرّت فيه الافراح وانتقل
منه الاتراح زيرا بين الانام معروفدركه بركمسه مدام
حرامدن برقاج جام نوش ايلسه هموم غموم اياّمى نجه
مدّت فراموش ايلر برسامّ الفساد اولان باده ده بو
خاصّه اوليجق خالق العباد اولان خداى متعالك شراب
طهورى بركمسه نك قلبنه خطور ومرور ايلسه وانى
پرضيا وپرنور قلوب الام دنيادن بلكه ملال عقبى دن
دور قلسه بعيد دكلدر بلكه بويله بلمين سعيد دكلدر
وقال قدّس سرّه وَلَوْ نَظَرَ النُّدْمانُ خَتْمَ اِنائِها
لَاَسْكَرَهُمْ مِنْ دُونِها ذلِكَ الخَتْمُ اللغات نظر اوّلكى
بابدندر برشئ كوزله تأمّل ايلمك اى تأمّل الشئ بالعين
بو تقديرجه تعديه سى الى ايله اولور زيرا العتدده بر
قاج معنايه كلور اوّلا انتظار معناسنه كلور بغير صله
استعمال اولنورنته كيم اُنْظُرُونا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ
قولنده كبى اى انظرونا تقديرنده در ودخى تفكر
معناسنه كلور فى حرفيله استعمال اولنورنته كيم نظرت
فى دار الفلانى ديرسن اى تفكرتُ ديمكدر واكر لاميله
استعمال اولنورسه رافت معناسنه كلورنته كيم
نظر الامير لفلان درلر رافت معناسن ويررلر كما قال
الشّاعر نظرتُ الى من حسن الله وجهه اى رأيت يس
بو محلده حزف وايصال ايله كلدى وروٴيت معناسى
ويرلدى ندمان بفتح النّون صيغهٔ مفرددر رفيق

مجلس شربه د ر لر قال الجوهری نادمنی فلان علی الشرب
فهو ندیمه و ندمانه و جمیع الندیم ندام و جمیع الندمان
ندامی و حینئذ عود ضمیر الجمع باعتبار المعنی ولور زیرا
که جنسدر جمیع افراد اوزره شاملدر و قال الجوهری
المنادمة مقلوبة من المدامنة لان شارب الخمر یدمن
شرب الشراب مع ندیمه لان القلب فی کلامهم کثیر ختم
ایکنجی بابدندر نقشدن حاصل اثره د ر لر مراد مهر د ر
نته کیم ختمت علی الشیء دیرسن بر برشیئک اوزرینه
مهر اوردم دمک اولور اناشراب وصوقویجق طرفه
د ر لر جمعی آنیه کلور و آنیه نک جمعی اوانی کلور من دونها
ای متجاوزا عنها معناسنه در زیرا دون علی طریق
الاتساع هر شیء برحد دن برحد ده برحکمدن برحکمه
تجاوز ایلسه انده استعمال اولنور الاعراب لو حرف
شرط نظر فعل ماضی الندمان فاعلی ختم مفعولی انا ء
مضاف الیه در ختمک لاسکرهم جواب لو هم محلا منصوب
مفعولیدر اسکرنک ضمیر جمع باعتبار المعنی ندمانه
عائدر من دونها اسکریه متعلقدر اعرابدن محلا منصوب
حالدر اسکرهمک فاعلدن دونهاد کی ضمیر مدامه یه
عائدر ذلک اسمدر اسماء اشارت دن بعیده اشارتدر
تجان قریبه اشارتده استعمال اولنسه تعظیم یا تحقیر
قصد اولنور بورده تعظیم مراد در و ذلک الختم اعرابده
محلا مرفوع فاعلیدر اسکرنک المعنی اکر ندیمان مصطبهٔ
محبت و یاران نشیمن عشق مودت اول شرابک ختم

اناسنه و مهر د عاسنه نظر ایده لردی هر اینه بونلری
مست ایلیدی اول مدامه دن متجاوز اولدقلری حالده
مهر و آنک نقشی و اذا کان ختم اناثها فی هذه المرتبة فتش
ذات المدامة علی هذا فی علو مرتبتها و کمال لطافتها و مرتبة
شاربها بیت یارب چه میاست این که بوده همواره
درداعهٔ پرهیزم از و صد پاره که مهر خمش را نکرد
میخواره نی باده شود مست از آن نظاره التحقیق
ممکندر که حضرت ناظمک انادن مرادی قلوب کاملان
و ارواح واصلان اوله که فی الحقیقه ظروف محبت
الهیه د ر لر و انک اناسنک ختمندن مرادی نقش صوری
و شکل عنصریلری اوله پس تقدیر الکلام بو اولور که
ای طالبان قابل و مریدان صاحب دلکه ندیمان محفل
باده نوشان حقیقتدرلر اکر کمال بصیرت و غایت ادراک
و فطانتله اول محبت الهیه یه ظروف اولان شبوحلک
نفس صوری و شکل عنصریلری مشاهده قلسه ایدی
اول محبتک بو طائفهٔ علیه نک وجودلرینه کمال
سرایتی اولدوغی اجلدن بو مشاهده یی قلن طالبلر
انلرک نقش صوریسندن عظیم تأثیر حاصل اولیدی
و بونلری مست و سرخوش قلیدی مع هذا بونلرک
ظروف قلوبنده اذواق لدنی و شراب معنوی بی
حشیه قلمق سوزین و بو مرتبهٔ سنیه یه ایرمک
سوزین زیرا صحبتک تأثیری و اصحاب قلوبن
جمالنه نظر قلمه نک فائده سی مقرردر کما حکی

فی عوارف المعارف عن ابی بکر الطمستانی قال اصبحوا
لله فان لم تطیقوا فاصْحبوا اَنْ یَصْحَبُ مَعَ الله لتو
صلکم برکة صحبته الی صحبة الله پس بردم عزیزلر
ایله صحبت نیجه سنه عبادت ایلمکدن بهتر اولمه سی
واول تأثیروذوقی انلردن بولمه سی اعتباریله کما قال
فرید الدین العطار بیت یك دمی صحبت بمردان خدا
بهتر از صد سال بودن در بقا پس ای قرلداش اکر
مرتبه لرندن مهجور ایسك باری نظرلرنده دور
اولمه تاکیم مشاهده لریله برسرور اوله سن ثم قال
قدّس سرّه وَلَوْ نضحوا منها ثرا قبر میّت لعادت الیه
الرّوح وانتعش الجسم اللغات نضح ایکنجی بابدن
برنسنه اوزرینه صو صاچمق کما یقال النضح رشّ
الماء علی الشیّ ثرا خاك نمناك الانتعاش یوقاروقالمق
سائر لغاتی معلوم الاعراب لو حروف شرط نضحو نك
جمع ضمیری بیت سابقده اولان ندمانه راجعدر
التأویل المذکور فیما سبق و منها ده من تبعیض ایجوندر
ضمیر مدامه یه راجعدر ثری مفعولیدر نضحو نك
میّت قبره ثرایه مضافدر لعادت جوابیدر لولك
الیه ضمیری میته عائدر الروح فاعلیدر عادتك
الجسم فاعلیدر نتعشنك والروح والجسم آنك
تعریفلری عهد ایجوندر معهود میتك روحی وجسمی
دیمکدر بو تقدیرجه مضاف الیه دن بدل اولمغه
احتیاج اولمز فالمعنی اکر ندیمان مجلس محبت اول مدامه دن

بعضیسنی

بعضیسنی برمیّت جان داده نك تراب قبرنه
پاشیده قلسه لردی اول میّته روحی عودت ایلیو
جسمی یوقارو قلقیدی التحقیق ای طالب معرفت
بلکل که حیات ایکی نوعدر بری حیات حسّیه
حیوانی که سائر حیوات ایله مشترکدر و بری
دخی حیات حقیقیء روحانی که خواص افراد
انسانیه مخصوصدر و بو حیات دخی اوج نوع
اوزره در اوّلکی نوع حیوة علم و دانشله مرده جها
لتدن زنده اولمقلقدر کما قال الله تعالی او من
کان میتا فاحییناه قال بعض المفسّرین ای اَوَمَنْ
کان میتًا بالجهل فاحییناه بالعلم زیرا که قلب
واسطه سیله حقّی بلور وانك طلبنده حرکت
وجنبش قلور پس دانش وجنبش زندکانك نشانه
سندر و نته کیم نادانی و سکون خواص مرده کاندر
کما قال علیه السّلام الناس موتی الّا العالمون و
العالمون سکری الا المخصون والمخصون خطر
عظیم والناس مرضی وهم فیهم اَطِبّا و ایکنجی نوع
جناب حقّه توجّه قلمده قلبك جمعیّت همّتله حیاتی
وتفرقه ودغدغه دن نجاتیدر زیرا جمیع
موجودات عند اهل الحق موتادر الّا الله پس
مرده کانه تعلّق وتعشّق عین مرده کاندن اولمقدر
اهل حیات ابدیّه قلرنده کما قیل حقّهم بیت
هرچیز که درجهانست جز محی جلیل • مرده است

مشوه عشق هر مرده ذلیل ٭ بر مرده که تو میل انها
ست دلیل ٭ الجنس الی الجنس کما قیل یمیل ٭ ولهذا منع
رسول الله صلی الله علیه وسلم عن مجالسة الموتی
کما قال علیه السلام ایاکم ومجالسة الموتی قالوا وما
الموتی یا رسول الله قال اهل الدنیا واوجنجی نوع ممات
فقداندن نجات بولوب وجدان حقدن جان وحیات
بولمسندر کندو وجود مرهومکدن فانی اولوب وجود
مرهومه یی حقانیله باقی قلمسن وبله سنکه هر نه
قدر زنده لك وارایسه انك مشاهده سز عین مرده
لك وهر نه کرمیت وارایسه انك کرمیتی محض افسرده
لکدر بیت نادل زوجود خویش برکرده نه دربند
خودی وخدای بنده نه کریم که تو جهانی و
جهان زنده اوست تا زنده بجانان نشوی زنده
نه فاذا کان کذلك ممکندر که حضرت ناظمك مرادی
مرده جهل یا مرده تفرقه ویا مرده فقدونا یافت اوله
پس تقدیر کلام بو اوله که اکر اول محبت ذاتیه نك
ماء الحیوتدن برمقدار مرده جهلك ویا مرده تفرقه
نك ویا خود مرده فقدانك قبرلری اوزره باشیده
ومرشوش اولیدی البته اول مرده کانه روح علم
ویا روح جمعیت ویا روح وجدان حق عودت ایلیوب
انك جسمی خدمت وعبودیت وشکر کذارلکله قائم
اولوب حیات ابدیه ایله متصف اولیدی وقال
قدس سره وَلَوْ طَرَحُوا فِي فَيْءِ حَائِطِ كَرْمِهَا عَلِيلًا

وقد

وَقَدْ اَشْفَى لَفَارَقَهُ السُّقْمُ اللغات الطرح الرمی یعنی اتموق
فیء کولکیه درلر واصل لغتده رجوعه درلر باع یبیع
بابندن پس ظله فیء تسمیه سنك وجهی ظلك برجانبدن
برجانبه رجوعی اولدوغندندر اوتریدر پس بعد الزوال
اولن ظله فیء دیدیلر وقال ابن السکیت الظل ما نسخته
الشمس والفیء ما نسخ الشمس یعنی ابن سکیت ظل شمسك
نسخ ایلدوکی وفی شمس نسخ ایلیندر دیدی وحکی ابو
عبید وعن رویة قال کل ما کانت علیه الشمس فزالت عنه
فهو فیء وظل ما لم تکن علیه الشمس فظل حائط انسانی
احاطه ایلین دیواردر کذا ذکر صاحب المغرب علیل یوزن
فعیل بمعنی مفعول والعلة المرض قد بر حرفدر که داخل
اولمزالا افعاله اوزرینه وقدك دورت معناسی واردر
تحقیق وتقریب وتقلیل وتوقع معنالرینه استعمال
اولنور پس تحقیق ایچون مضارعه وماضیده داخل
اولور مثالی قد یعلم ما انتم علیه ای ما انتم علیه تحقیقا
وماضیه داخل اولدوغنه مثال لقد خلقنا الانسان
یعنی تحقیق بز انسانی خلق ایلدك دیمکدر تقریبا ایچون
ماضیه مختص اولورنته کیم مؤذنلرك قولنده قد
قامت الصلوة درلر ای قد قرب وقتها دیمکدر وکذلك
قجان ماضیه داخل اولدقده حال موقعنه واقع
اولمه سی مستحسن اولور کقولك رایت زیدا قد
عزم علی الخروج ای عازم علیه دیمك اولور وتقلیل
ایچون کلور وفعل مضارعه مختص اولورنته کیم قد

يصدق الكذوب وقد تحزن الطروب كبی ای ربما
صدق الكذوب وربما يحزن الطروب ديمك اولور
وتوقع ايجون اولدیغنده ماضی يه مختص اولور تقدير
جه قد هل فعله نك جوابی اولور كما قال سيبويه و
اما قد فجواب هل فعل لان السائل ينتظر الجواب
مثلا برينجه كمسه امیرك بتمه سنه مترقب
اولسه لر انلره جوابده قد ركب الامير ديرسن پس
بو محله مناسب اولان تقريب معناسيدر اشرف
المريض على الموت ای اشرف عليه الموت يعنی موته
يقين قلدی ديمكدر سقم وسقم كالحون والحون
لغتلردر مرض وخسته لكه دیرلر الاعراب طرحوا
ضميرنده مایه راجعدر وكرمها ضميری مدامیه راجعدر
عليلا مفعوليدر طرحونك وقد اشغی ده واو حاليه
در واشغی نك ضميری مشتری عليه عائددر
لفارقه جوابيدر لولك ضميری عليه عائددر السقم
فاعليدر فارقه نك المعنی اكرندمای مجلس شراب
طرح ايلسه لردی اول مدامه نك ديواری سايه
سنه بربيماری هلاكه مشرف اولدوغی حالده
البتده اول بيماردن مفارقت ايليدی سقامت ونزا
لك اول ديوار سايه سنده التحقيق ای طالب اسرار
الهی بكل كه كرومدن مراد حدائق ذات وبهجهٔ قلوب
عارفان وواصلان اوله كه شراب محبت الهی انلرك
عصارهٔ اعناب معارف علوميدر وخلاصهٔ ثمرات

فهوميدر واول كرومك حائطندن مراد وجود
جسمانی وصورت هيولاينلری اوله كروم مذكوری
محيط ومشتمل اولدوغی اعتباريله وسايه دن مراد
همت وعنايتلری اوله تقدير كلام بو اولور كه بر جهالت
وغفلتله خسته وبطالت وغباوتله دل سكسته
بر مريض معنوی اول بادهٔ محبته مبنع اولان قلوب
اصحابنك ظل حمايت وسايهٔ عنايتلرينه طرح اتسه
لردی اول كاملان عارفانك انفاس نفسيه لرندن
اول هلاك ابديی مشرف اولان عليل ذليلدن
سقامت جهالت دور وعلت بطالت مهجور اولوب
حيات الهيه ايله زنده وصحت نامتناهيه ايله
برخنده وياسرور اوليدی شنو هين نخست ای
جاهل بی اعتبار جز بزيران درخت سايه دار ان
دراد در سايهٔ ان عاقل كش نتابتد بر داز ده ناقلی
ظل او اند ر زمين چون كوه قاف روح او سيمرغ
پس عالی طواف گر بگويم تا قيامت وصف او
هيج انرا غايت ومقطع بجو كما قال رسول الله صلی
الله عليه وسلم فی حديث الصحيح اذا لقيتم شجرة
من اشجار الجنة فاقعدوا فی ظلها وكلوا من ثمارها
قال قائل كيف يمكن هذا فی دار دنيا يا رسول الله
قال اذا لقيتم صاحب العلم فكانما لقيتم شجرة من اشجار
الجنة پس بونلرك ظفر حمايت وسايهٔ عنايتلری هزار
خسته يه شفا وبی شمار سكسته يه دوادر لا تغفل

فاطلب یاصاحب البلوی تجد نجاة من البلاء والعناء
وقال قدس سره وَلَوْ قَرَّبُوا مِنْ حَانِهَا مُقْعَدًا مَشَى
وَيَنْطِقُ مِنْ ذِكْرَى مَذَاقَتِهَا الْبُكْمُ اللغات تقریب برشی
برشیئه قریب قلمق تعدیه سی من ایله در حانك معناسی
مرور اندی مقعد اقعاددن اسم وزنی اوزره ایوت
اوزره قالقمغه قادر اولمیوب کتورمه دررلر یقال للمقعد
هو العاجز عن المشی لداء فی بطنه مشی یورمك نطق
تکلم ایلمك ذکری وذکریاد ایلمك مذاق ومذاقه بمعنی
الذوق دریقال ذقت الشیء ذوقًا ومذاقًا ومذاقة
ذوقادر بمعنی یقال ذقت الشیء البکم ایلمك جمعیدر
الاعراب ضمیر حانها ومذاقتها مدامه یه راجعدر
مقعد مفعولیدر قربونك مشی نك ضمیری مستتری
مقعده راجعدر وجوابیدر لوك من ذکری ده من
تعلیلیه ایچوندر کما فی قول امرء القیس وذلك من بناء
جاءتنی ای لاجل بناء جاءنی وذکری مضافدر مذاقته
البکم فاعلیدر ینطقنك وینطق معطوفدر مشی
اوزرینه المعنی اکرندیمان محفل انس برکوترومی
اول مدامنك میخانه سنه قریب قیله لردی یوریردی
وبی زبان اولن اول باده نك ذوقنك یادندن
نطق ایلیدی مثنوی زان می کان می چو نوشیده شود
اب نطق از کیك چوشیده شود • طفل نوزاده بود
خبر وفصیح • حکمت بالغ بخواند چون مسیح • ان می که
یافت زان می خوش لبی • صد غزل اموخته دوادینی

التحقیق خان مدامه دن مراد اولیا واصفیا اوله
ومقعددن مراد سیر الی الله ده عاجز ودرمانده
اولان اهل غفلت اوله وابکیدن مراد معارف الهیه
دن لسانی اولمیوب بی زبان اوله پس تقدیر کلام
بودرکه اکر اول مدام الهیه یه جام اولان کاملان
وعارفان صحبتلرینه برطریق حقده وسیر وجود
مطلقده مقعد وقرومانده اولن کمسه یی ندیمان
مجلس محبته قریب ایلسه لردی اول سیر الی الله ده
عاجز کوترم تك ویوی ایلیه یدی ومعارف حقایق
الهیه دن ابکم اولنلرك لسانده ینابیع حکم جریان
ایلیوب اسرار لدنیه دن کفت وکوی قلیدی بیت
زمن ای دوست این پندم توپیریز • برو فتراك
صاحب دولتی کیر • که قطره تا صدق را درنیابد
انکه درکوهر روشن نتابد • اساس کار وقتی محکم
افتاد • که موسی راحضر پی کرد اوستاد • وقال
قدس سره وَلَوْ عَبِقَتْ فِي الشَّرْقِ أَنْفَاسُ طِيبِهَا
وَفِي الْغَرْبِ مَزْكُومٌ لَعَادَ لَهُ الشَّمُّ اللغات عبق به ٥
الطیب بالکسر ای لذق عبقا بالتحریك وعباقیه مثل
ثمانیه یعنی طیب اکابیشدی واولشدی شرق ومشرق
مطلع شمسك اسملرندن نته کیم ضرب ومغرب محل
غروبك اسملریدر انفاس نفسك جمعیدر طیب ما
یطیب به یه دررلر مذکوم من له الذکامه دررلر داء
معروفدر شم ادراك روایح ایتمکه دررلر الاعراب

عبقنك فاعلى انفاسدركه مضاف در طيبه وطيبك
ضميرى مذكومه عائد در المعنى اكر اول مدامه نك
انفاس طيبى مشرقدن فايحه اولوب معطر قليدى
وحال بوكه مغربد. برمذكوم اوليدى اول مذمه قوة
شامه عودت ايليوب مشام روايح الهيه نك استشمامنه
منه قادر اوليدى التحقيق شرقدن مراد ارواح انبيا
واوليا اوله كه هربرى مطلع شمس ذات ومشرق نير
صفات الهيه در وغربدن مراد ابدان عنصرى افراد
اشخاص انسانى اوله ومذكومدن مراد قوة شامه
روحانيسى استشمام روايح سبحانيه قادر اولمين فسرده
كاندر وتقدير كلام بو اوله كه اكر اول مدامه الهيه
نك نفحات طيبه وانفاس نفسيه سى مشارق ارواح انبيا
ومطالع قلوب اوليا ده فايحه ومعطره اولسه وحال
بوكه مغارب ابدان عنصريه افراد واشخاص بشريه
برودت هوا ونفس وكثافت بخار طبيعتله ومشام
جانى روايح سبحانيه دن محروم برمذكوم معنوى اولسه
هرآينه اول روايحك كمال تأثيرندن مذكوم ومحرومك
مشام روحى قوة بولوب برفحواى انى لاجد نفس الرحمان
من قبل اليمن قلوب انبيا واوليادن نفس رحمانيه و
روايح سبحانيه يى استشمام ايليدى مثنوى دفع كن
ازمغز وازبينى زكام . تاكه ريح الله درايد درمشام
قال قدس سره وَلَوْ خُضِبَتْ مِنْ كَأْسِهَا كَفُّ لَامِسٍ
لَمَا ضَلَّ فِي لَيْلٍ وَفِي يَدِهِ النَّجْمُ اللغات للحصاب وما

يختصب

يختصب به من الحصناء وغيره يعنى بويه يه دركه
ندن اولورسه اولسون لغت كأس مرورا تدى كف
طرف يده دركه كما قال الواحدى قيل يطرف اليه كف
لانها يكف بها عن سائر البدن ا للمس لصوق باحساس
يعنى يا پشمقدر يدله ضلالت خلاف هدايت درنته
كيم ضل عن الطريق دركه اى ذهب الى غيره ديمك اولور
يد تا اوموزدن رؤس اصابعه كلنجه يدك خارجه
معروفه نك اسميدر الاعراب خصب على بناء المجهول در
كلمهٔ من ابتداء ايچوندر كأسها ده ضمير مدامه يه
راجعدر كف قايم مقام فاعليدر خصبتك مضافدر
لامسه لما ضل ده ما نافيه لام زائده در ولوك
جوابى اولمغله علامتلو ضل نك فاعلى ضمير مستتردر
كه لامسه راجعدر ليلك تنكيرى عموم افاده سى
ايچوندر وفى يده ده واو حاليه در ضمير ضل نك فاعلى
اولان لامسه راجعدر نجمك تعريفى عهد ايچوندر
ومعهود بوره ده بدردر وبدردن مراد على طريق
الاستعاره كأسدر كما هو وجه التشبيه المعنى اكر
اول مدامه نك كاسندن اكا لامس اولان كمسه
نك الى مخضب ومتصبغ اوليدى ليالئ مظلمه ده
هيچ بر كمسه كمراه اوليميدى وحال بوكه انك يدنده
نجم واردر پس نيجه كمراه اولورا التحقيق خصابدن
مراد اول كأسك اشاغه سندن كف لامسه واقع
اولان پرتودر على وجه الاستعاره وكأسدن مراد

قلب محمدی وروح احمدی اوله کما مرّ فی السابق ویاخود
مطلقا قلوب کملین اوله وکف لامس طالب سالک او
لنلرک عقلندن ویا روحندن استعاره اوله تقدیر
الکلام اکر اول شراب محبت ذاتیه نک کأسنک اشعهٔ
وانوارندن اول کأسهٔ لامس وملتمس اولان طالبک
درست عقلی وروحی منصبغ ومنور اولیدی لیالی
ظلماتی جسمانیدن هر برظلمتده اولورسه کمراه
اولمیدی وحال انکه ید وروحنده شراب محبتک
ماه وش منیر اوله پس بو تقدیرجه کمراه اولماموق
بطریق الاولی دربلکه انک قلب کأسنک نورندن بی
نورا ولنلر بیله یولین کوررو مرادین بولور بیت هرکسکه
نهد بدست جام می تابت کرد زکفتش زعکس می ناب
خضاب • درظلمت شب کم نکنداره صواب • بنهاده
بکف مشعلهٔ عالم تاب • وقال قدس سره وَلَوْ جُلِيَتْ سِرًّا
عَلَى اَكْمَهٍ غَدَا بَصِيرًا وَمِنْ رَاوُوقِهَا يَسْمَعُ الصُّمُّ اللغة
جلیت علی بناء المفعول ای ظهرت وکشفت السر نقیض
الجهر واکمه انادن اعما طوغن غدا اغدادندر وقت
غدوده کتمکه درلرنته کیم غدا زید ای ذهب فی
الغدو دیمک اولور اندنصکره عام اولدی وصار
معناسنه ده استعمال ایدرلر الراووق المصفات
یعنی سوزکی وصاف ایده جک الته درلرنته کیم
راق الشراب یروق روقا درلر ای صفا دیمک اولور
اولور وصم اصمک جمعیدر الاعراب جلیتک ضمیری مدامیه

عائده

عائده در سرّا منصوبدر حالیت اوزره علی اکمه جلیت
متعلقدر غدا جوابیدر لوک بصیرا حالیت اوزره
منصوبدر راووقها ده ضمیر مدامیه عائدر المعنی
اکر اول مدامهٔ الهی ظاهر وکشف اولنسیدی اغیاردن
مستور اولدوغی حالده براعمای مادرزاده بصیر
اولیدی ویاخود معنا بصیر اولدوغی حالده کیدیدی
واول مدامه نک عند تصفیتها سوزکوسندن حاصل
وحادث اولان صوتدن صم صاحب لرینک کوشی
اشیدوب علت صمم انلردن اول صدانک خاصه سیله
زائل اولیدی التحقیق راووقدن مراد عشاق الهیه
نک وجودلری اوله که شراب محبت الهیه یی کدورات
تعلقات کونیه دن وغبار شرکت اغیار ماسوادن
پالوده ایدیجید پس تقدیر کلام بو اوله که اکر
شراب محبت ذاتی من بعد مشاهدهٔ حقله دلشاد
اولمین بر کور مادرزادکه باطننه خفیه جلوه قلنسه
وسرا کشف اولنسه ایدی آنک دیدهٔ شهودی
کشاده اولوب جمال حقی هرآینه اینبهٔ خلقیه ده
بینا اولوب شهود وحدت مطلقیه نونا اولیدی
واول شرابک مصفاتندن حاصل اولان صیت وصدا
سندن وسوزکوسندن حادث اولان صوت و
ندا سندن کرواصلی اصم جبلی نونک کوشی شنوا
اولیدی ودخی فبی یسمع وبی یبصر اسرارلی بولیدی
بیت چون محصفت جلوه غایبی یابد • صد دیدهٔ کور

وشنایی یابد. درز انك زسد صدای پالودن اودر
کوش کراز کری رهایی یابد. وقال قدس الله سره وَلَوْ
اَنَّ رَكْبًا يَمَّمُوا تُرْبَ اَرْضِهَا وَفِي الرَّكْبِ مَلْسُوعٌ لَمَا ضَرَّهُ
السَّمُّ الركب اصحاب الابل في السفر دون الدواب رکب
اصحاب ابله درلر سفرده دواب صاحبلرینه دیمزلر
اون کمسیه واوندن زیاده یه اطلاق اولنور یمّمه
تیمّما ای قصدته ومنه التیمم ترب طپراقه درلر ملسوع
اسم مفعولدر لسعته الحیة درلر ماروعقرب بر کمسهٔ
صوقسه ضرضند نفعه درلر سم فتحله ده ضمله ده
زهره درلر الاعراب لو حرف شرط انّ حرفدر حروف
مشبّه بالفعلدن اسمی رکبا خبری یمّموا ارضها
ضمیر مدامیه عاید وفي الرکب ده واو حالیه درلما
ضرّه جوابیدر لوك ضمیر ملسوغه راجع السم فاعلیدر
ضرّه نوك المعنی اکر بر شتر سواران و قافله و کاروان
اول مدامه نك زمینی خاکنك زیارتنه قصد ایلسلر
دی وحال بو که ایچلرندن برمار کزیده اولسیدی
اول ملسوغه ضرر ایتمیدی التحقیق مراد ناظم الله
اعلم بو اوله که جماعت اهل سلوکدن بر نیچه طائفهٔ
عالی مقدار اشتران شوقه سوار اولوب اول مدامهٔ
الهی یه نوك منبت ومقری اولان قلوب اولیانك
خاك جسمانیلری نك زیارتنه قصد ایلسه لردی
وحال بو که انلرك ما بیننده مار نفس اماره کزیده
وزهر حب افعی دنیای چشیده بر ملسوغ اولسیدی

اول

اول عزیزك خاك وجودی برکاتنده وبو طائفهٔ اهل
سوق وسلوکنه مرافقت وموافقت ایتمسیله اول
مار کزیده نی هوایه وزهر چشیدهٔ دنیایه سم
هلاهل حب دنیا ضرر ایتمیدی زیرا که اول مظهر
محبتك خاك وجودی تریاق اکبر وانك مریدان وزا
ئرانك مصاحبتی کبریت احمردر بیت قومی که حق
است قبلهٔ همتشان تا سر داری بر مکش از خدمتشان
انرا که چشید زهر آفات زهر در خاصیت در
پاکه دهد صحبتشان وقال قدس سره وَلَوْ رَسَمَ
الرَّاقِي حُرُوفَ اِسْمِهَا جَبِينَ مُصَابٍ جُنَّ اَبْرَاهُ الرَّسْمُ اللغات
رسم اثره درلر کما انّ رسم الدار ما کان من اثارها
لاصقا بالارض راقی ایکنجی بابندن افسون ایدیجیه
درلر رقاه رقیه درلر افسون ایلدی وافسون ایتمکله
دیمك اولور وحضرت ناظم اولور رقم الراقی دیمدی
رسم دیدی مع هذا رقم نك راقی لفظنه مناسبتی
رسمدن زیاده در پس نکته بودر که رقم رسمدن
اکرچه اقوی در لکن اثرك مع ضعفه راقیه اسنادی
جائز اولیجق رقمك اسنادی بطریق الاولی اولور
بدون العکس وکذلك اسمها دیمه دی حروف اسمها
دیدی رعایت لیلك النکتة فافهم جبین آلته درلر
مصاب من اصابه مصیبت رسیده درلر جن بضم
الجیم والتشدید علی بناء المفعول یقال جن الرجل
جنونا فهو مجنون ابراه ای یجعله بریئا ذلك المصاب

من الجنوّن ذلك الاسم الاعراب رسمنك فاعلی راقیدر
حروف مفعولیدر مضافدر اسمه اسمك ضمیری مدا
میه راجعدر جن محلا مجرور صفتی در مصابك ابراء
نك فاعلی رسمدر ضمیر مصابه راجعدر وجملهٔ ابراء
جوابیدر لوك الرّسمك تعریفی عهد ایجوندر المعنی
اکر رسم نقش ایلسه برافسونکر کمسه اول مدامهٔ
الهیه نك اسمنك حرفلرینی برمصیبت رسیده مجنونك
جبیننه ذلك المصابی اول جنونكدن قلیدی التحقیق
مراد ناظم الله اعلم بواله كه اکرعارفان اسرار وحدت
وشاربان بادهٔ محبّت كه افسون کران مجنونان
نفس وهوا ورقیه خوانان مصروعان محبّت دنیادر
لر وشراب محبّت ذاتیّه نك سمات وعلامتنی قلم
نصیحت وارشاد له جبین باطنلری وصحیفهٔ خاطر
لرنی وزره نقش ایلسه لردی اول جنونك آفتندن
انلری صحیفهٔ خاطرلرنده اولان نقش جبیّه دن
بری ومصون قلوب اول صرعك عوایلندن محفوظ
ومئمون قلیدی بیت زان محو رکش كه طبع خندان
کرد د ۰ تمیز زخرد هزاران جندان کرد د ۰ برجیهٔ
دیوانه رنامش حرفی ۰ کرنقش کنی زهو سمندان کرد د ۰
وقال قدّس سرّه وَفَوْقَ لِوَاءِ الْجَيْشِ لَوْ رُقِمَ اسْمُهَا لَاَ
سْكَرَ مَنْ تَحْتَ اللِّوَاءِ ذَلِكَ الرَّقْمُ اللغات الفوق ضد
التحت اللّواء بالمدّ واحد الالویه یعنی سنجاق الجیش الجند
بسیرون الحرب جاشت القدر دردلر یجن چولمك غلیانی

ایلسه

ایلسه كذلك عسکری دخی بربرینه قینشدوغی ایجون
جیش دردلر کما قال شمس الائمة السرخسی فی سیر الکبیر
سمی الجیش جیشاً لانّه یجیش بعضهم فی بعض لکثرة عدد
هم الرقم یازمق کتابت کبی کما یقال الرقم والترقیم تعجیم
الکتاب ونقطه وتبیین حروفه الاعراب فوق ظرفیت اوزره
منصوب مضافدر لوایه ولو دخی جیشه رقم علی بناء
المفعول اسمها قائم مقام فاعلی ضمیر مدامیه راجع
لاسکر جوابیدر لوك من موطول مفعولیدر اسکر
نوك المعنی اکر اول شراب محبّت ذاتیّه نك اسمی بر
الای عساکرك شمارك لواسی اوزره نقش وتحریر
اولنسه اول لوایه تابع اولان کمسه لری اول نقش
واول رقم مست ایلیدی حضرت ناظمك تحت اللّوا
قولی کنایه در اول لوایه تابع اولمقلقدن زیرا برشیئك
تحتنده دردیمك لك اکا تابع دردیمه دن کنایه در
پس ای الّذین یتبعون ذلك اللّوا تقدیرینه اولور
التحقیق قابلدرکه جیشدن مراد کروه مریدان
وزمرهٔ انبوه مستفیدان اوله ولواء جیشدن
مراد مرشد کامل ومربّی واصل اوله كه علوم و
معارفدن اول طائفه کلواء الجیش اشتهار تام
صاحبیدر پس تقدیر کلام بو اولور كه اکر کاتب
حقیقی جیش مریدان مسترشدانك لواسی مثابه
سندن اولان مرشد کاملك جهت روحانیسنه
كه وجبهٔ جسمانیتنه نسبت فوقیتی مقرّردر

اول شراب محبّت ذاتیه نك سمات صفاتنی تجلّی ذاتیه
سیله نقش و رقم قلسیدی آنك تحت ارادة وظلّ
حمایتنده اولن مریدلرینی و ربقهٔ رقیتنه وعلاقهٔ خدمتنه
اولن مستفیدلرینی اول شرابك اسمنك وصفات
ورسمنك نقشی مست وسرخوش ایلییدی بیت اث
باده طلب که کرنهی بر کف شاه یك ساغر از ان نه سر
نهد افروجاه • دربر علم جبش بکاری اناس در سایهٔ
ان مست شود جمله سپاه • وقال قدّس سرّه تُهَذِّبُ
اَخْلَاقَ النَّدَامٰى فَيَهْتَدِىْ بِهَا لِطَرِيقِ الْعَزْمِ مَنْ لَا لَهُ
الْعَزْمُ اللغات التّهذیب کالتنقیه واخلاقی تهذیب
قبیحه اولان خویلری حسنیه تبدیل ایدوب ذمیمه سنی
حمیده قلمقدر اخلاق خلقك جمعیدر خلق نتیجه یه
دیرلر خلق عبادتدر نفسده راسخه اولن شولی هیا
تدن کم افعال حسنه نك ویا خود افعال سیئه نك
صدوری نه مبداء اوله ندامی ندمانك جمعیدر وقد
مر تفسیره و کذا مر تفسیر الاهتداء تعدیه سی بو محلده
لام ایله در العزم القصد الاعراب تهذیب نك فاعل ضمیری
مدامیه راجعدر اخلاق مفعولیدر مضافدر
ندامایه فیهتدی بده فاتفرج ایچوندر بهاده باسببیه
در ضمیر تهذیبه نك فاعلی اولان مدامیه راجعدر
من فاعلیدر یهتدینك لا له ای لیس له ضمیر منه عا
ئدر المعنی اکر اول مدامهٔ الهی وشراب محبّت ربّانی
اخلاق ردّیه دن ندمان ومحبّانی تطهیر تهذیب

ایلر بس یول بولور و مهتدی اولور اول مدامه سیله
طریق عزم صحیح شول کمسکه انکچون عزم یوغیدی
التهذیب عند الصوفیّة تجرید العزم الی الله بقوّة المحبّة
حتی سعی العزم صافیا عن جمیع الکدورات والعلل وتهذیب
الاخلاق تطهیره من الرذائل وتحسینه بالخصائل
پس افعال ردّیه نك ازالسنه علاج واخلاق مرضیه
نك وصولنه منهاج محبّت الهی ومودّت ربّانیدرکه
طبیب امراض قلوب ومزیل اخلاق معیوبدر مثنوی
شاد باش ای عشق خوش سودای ما • ای طبیب جمله
علتهای ما • ای دوای نخوت ناموس ما • ای تو افلاطون
جالینوس ما • هر کرا جامه زعشقی چاك شد • او ز حرص
وجمله عیبی پاك شد • وهمچنین مقعدان واماندهٔ
کان طریقت وشریعته دست یا وبطالان حضیض
کسافت وبطالته مضیق غفلت وجهالتدن نجات
ورها عشق سبحانیدرکه دل مرده یه حیات جاودان
وجاد افسرده یه حرکت وجولان ویریجیدر مثنوی
عشق جان طور آمد عاشقا • طور مست وخرّ
موسی صاعقا • وقال قدّس سرّه • وَيَكْرُمُ مَنْ لَا يَعْرِفُ
الْجُودَ كَفُّهُ وَيَحْلُمُ عِنْدَ الْغَيْظِ مَنْ لَا لَهُ الْحِلْمُ اللغات
الکرم نقیض اللّوم ولوم خصال منکره یه دیرلرنته
کیم امام مرزوقی شرح حماسه ده بیوردیلر الخصال
المنکرة اذا اجتمعت سمّیت لوماً جود اوّلکی با بذل
بذل ایلمکه دیرلرنته کیم امام راغب ذریعه ده بیوردیلر

الجود بذل المغتنى ويقابله البخل وعدم العرفان جود زيادهٔ
بخلدن كنايه دروكه اسنادى مظهر بذل اولدوغى اعتبا
ريله در حلم اناءة برديارلكه درلر غيظ من باب باع حشم
وغضب الاعراب كرم نوك فاعلى من لا يعرف ده كى من در
يعرفنك فاعلى كه درضمير منه عائدر وبحلم نوك فاعلى
تانجى من در المعنى وكريم اولور اول شراب الهى سبيله
شول كمسه كه بخيلدر والى جود وسخا بلمز وحليم اولور
عند الغضب شول كمسكه حلم يوق ايدى پس بونلر
دخى اثار شراب الهى دركه شاربنى حرص وبخل وحشم
وغضب وسائر اخلاق رديه واخلاق ذميمه دن پاك
وطاهر ايليوب حرص يرينه قناعت وبخل محلّنه جود و
سخاوت وغيظ غضب محلّنه حلم اناءت اعطا ايلر
بيت مبخل كه شب روز درم اندوز دار جود ن ميجود
كرم اموزد وانرا كه نشنست زاب محى آتش خشمس
كى نايره ظلم وستم بفروزد وقال قدس سره وَلَوْ نَالَ
قَدْمُ الْقَوْمِ لَثْمَ فِدَامِهَا لَاكْسَبَهُ مَعْنَى شَمَائِلِهَا اللَّثْمُ
اللغات نيل خيره اصابت ايلمكه درلر يقال خيرا ينال
نيلا اى اصاب واصلى نيل نيل ايدى مثل تعب يعتب
وقيل النيل هو الوصول الى النفع اذا اطلق وان قيد يقع
على الضرر لان اصله الوصول الى الشئ قدم يورغن
ثقيل كمسه درلر كما يقال رجل قدم اى عى ثقيل القدام
بكسر الفاء ايجنده كى صويى صافى اتمك ايچون ابريق
وبردق اغزينه قود قلرى سوزكى كما يقال العذام ما

يوضع

يوضع فى فم الابريق ليصفى به مافيه والغدام بفتح الفاء
والتشديد مثله قوم مفرد اللفظ مجموع المعنى در جماعت
رجالك اسميدر اللثم القبلة يعنى بوس اتمك يقال قد
لثمت فاها بالكسر اذا قبلتها فتحله ده جائزدر كسب جمع
وتحصيله درلر شمائل شمالك جمعيدر شمال الخلقه درلر
الاعراب قدم ناله نك فاعلى ولثم مفعوليدر ويجوز با
لكعس ايضا لثم ده مضافدر فدامها يه ضمير مدامه يه
راجعدر لاكسبه جوابيدر لوك ضمير قدم قومه را
جعدر اكسبه مفعوليدر تعديه ايلدر اولكسى ضمير
قدمه ايكنجسى معنى شمائلها درضمير مؤنث مدامه
راجعدر اللثم فاعليدر اكسبه نك المعنى اكر بر قومك
ثقيل ونادانى وابله وكرانجانى اول مدامه نك ابريغنك
اغزينه قودقلرى سوزكوسنك بوس ايتمه سنه نائل
وواصل اوليدى اول كرانجانه ذلك اللثم تحصيل ايتدريدى اول مدامه نك اوصاف حميده واخلاق
پسنديده سنك معنى سنه التحقيق والله اعلم قومدن
مراد كرانجانان طريقت ووانده كان شريعت درلر
وقدم مدامه دن مراد شول كامل ومكمّل وجوديدر
كه سرپوش خم وحدت مصدر ابريق محبّت احديتدر
كه تمييز وتصفيه ايديجيدر لايق ونالايقى ودردو
صافى وحقّى وناحقّى پس حاصل كلام وزبدهٔ مرام
بو اولور كه اكر بريد قصير الفهم وكرانجان وبر مستفيد
غالب الوهم وبى درمانكه جاشنئ محبّت الهيّه دن

ذوق المه مش ولذتی معرفتی طویمامش اول شراب
محبتك سوزکسی متابه سنده اولان برعارف کاملك
وشیخ واصلك شرف پابوسنه نائل اولسه ایدی هر
آینه اول کاملا وعاجز وغافل یمن همت وبرکت صحبتله
کسب اتدردی محبت الهیه دن حاصل اولاق حمیده
لی وافعال پسندیده یی که خصال انبیا وشمائل اولیادر
مثنوی یارخندان باغ راخندان کند • صحبت مراد
انتولزمردان کند • همنشین مقبلان چون کیمیاست
چون نظرشان کیمیایی خود کجاست • هرکه خواهد
همنشینی خدا • کونشیند در حضور اولیا • از
حضور اولیا کربکسلی • تو هلاکی زانکه جزوی بی
کلی • وقال قدس سره یَقُولُونَ لی صِفْهَا وَاَنْتَ بِوَصْفِهَا
خَبِیرٌ اَجَلْ عِنْدی بِاَوْصَافِهَا عِلْمُ اللغات والمراد
من الوصف ما یقوم بالمدامة من المحاسن پس
بو محله کلنجیه دك ذکر اولنان اثار وخواصی ایدی
پس بوذکر اولنان اوصافیدر الخبیر العالم اجل سکون
لامله حرف جوابدر نعم کبی مخبره تصدیق ومستخبره
اعلام ایچون اولور پس اکر جملهٔ استفهامیه واکر
غیر استفهامیه هر قنقسی اولورسه صکره واقع
اولوب جواب اولور مثلا قام زید واقام زید واضرب
زید عمروا بونلره اجل دیو جواب ویررسن اخفش
درکه اجل نعمدن احسندر تصدیق ایلمکده ونعم
اجلدن احسندر استفهامیه ده فاذا قال لك احدانت

سوف

سوف تذهب قلت اجل وکان احسن من نعم واذا قال اتذ
هب قلت نعم وکان احسن من اجل پس بو محلده تصدیق
ایچوندر کقوله انت بوصفه خبیر انکچون اجله جواب
بیوردیلر الاعراب ضمیر یقولون طالبان اوصاف شراب
محبت الهیه یه عائددر صفها مقول قولدر ضمیر مدامه
راجعدر وانت بوصفها خبیر جملهٔ حالیه درکه تقلیل
مقامنه قائمدر انت مبتدا خبیر خبریدر عندی مقدم
خبر علم مؤخر مبتدادر فتقدیر الکلام یطلبون طلاب
اوصاف المدامة منی ویقولون لی قد شرحت ایها
الناظم خواصها واثارها فی ابیات السابقة فلیقل
ایضا بعض اوصافها المخصوصة حتی تعرفها باوصا
فها الحمیدة والحال انت بوصفها عالم نقلت اجل عندی
باوصاف تلك المدامة علم دقیق وسرور رفیق فهم
من اوصافها فهم من فهم وجهل من جهل فذکر
اوصافها فی هذه البیت وقال قدس سره صَفَاءٌ
وَلَا مَاءٌ وَلُطْفٌ وَلَا هَوًى وَنُورٌ وَلَا نَارٌ وَرُوحٌ
وَلَا جِسْمُ اللغات جمله سی معروفدر الاعراب
صفاء مبتداء محذوفك خبریدر ای هی صفاء تقدیر
ینه ولا ماء ده واخواتنده اولن لا لر لیس به مشابه
اولان لالردر وخبرلری محذوفدر فتقدیر الکلام
تلك المدامة صفاء ولیس معها ولطف ولا هواء
معها اوهناك یعنی لایکون ذلك الصفاء صفاء
ماء وذلك اللطف لطف هواء وکذلك هی نور ولیس

معها او هناك نار فلا يكون ذلك النّور كنور النّار
لانّها لا يحرق كاحراق النّار بل من شانها افاضة الجود
وعمارة القلوب بالعلم والمعرفة وكذلك هى روح مجرّد
فلا يكون معها جسم يعنى لا حظّ لها من الكثافة اصلا
المعنى بكا شراب الهيّه نك اوصافنه طالب اولنلردر
لر اول مدامهٔ ذاتيّه‌يى وصف ايله زيرا حال بوكه
سزانك وصفنه عالمسز بلى بتم قتمده انك اوصاف
حميده سنه علم واردر اول مدامه نك صفتى بودر
كه اول مدامه محضا صفادر امّا صونوفى صفاء ما
كبى دكلدر غبار ايله كدورت كير اولدوغيچون لطافتدر
امّا لطافتى لطافت هوا كبى بخاردن كثافت پذير اولمز
وكذلك بر نور پرحبوردركه نور نار كبى ظلمات
دخان ايله اميزش قلمز و بر روح پرفتوحدركه تعلّق
ابدان ايله آلايش بولمز التحقيق معرفت حقايق مجرّده و
بسيطه من حيث تجرّدها و بساطتها خدادن واذن
خدا لايق اولان انبيا و اوليادن غيريه متعذّردر
الّا باتصاف الحقائق بالاوصاف وباعتبار ارتفاع
الموانع الحائلة بين المدرك ومدركاته فاذا كان كذلك
حقايق مجرّداتك من حيث التجرّد والبساطة معرفتى
متعسّر اولوب ومن حيث الاتصاف بالعوارض
والصّفات ممكن و يسير اولدوغى اجلدن شيخ ناظم
حضرتلرى مريدان ومستفيدان السنه سندن
وانت بوصفها خبير ديوب وانت بها خبير بيورمدلر

زيرا

زيرا بونلرك بصر بصيرتلرندن دخى نسبت كونيّه وصفات
تقيديّه بالكليّه مرتفع اولميوب حقايق مجرّده نك
معرفتى وادراكنه يول بولمديلر انكچون انلره بلا اوصاف
ولا آثار ادراك متعسّر امّا اول عارف كاملكه
ديدهٔ شهودندن حجاب كونيّه مرتفع اولمشدر ودخى
وبى يسمع وبى يبصر فحواسنجه مرتبهٔ قرب نوافلى بولمشدر
ويا خود مقام قرب فرائضى بر مصداق ما رميت
اذ رميت وبر مغرا ان الله قال على لسان عبده سمع
الله لمن حمده كندويه مقام قلمشدر انلره بو حقايق
مجرّده نك بلا عوارض ولا اوصاف معرفت وادراكى
متعذّر دكلدر پس حضرت ناظم اجل عندى باوصافها
علم بيوردقلرى سائل اولا مريدلرك مرتبه سنه و
سؤالنه مناسب ومطابق اولدوغى اجلدندر والا
بر بنده نك كه جناب حق عزّ شانه قرب نوافلده آلت
ادراكى اوله وبالعكس قرب فرائضده بنده آكا آلت
اوله ادراك حقايق مجرّده انلره ممتنع اولمز مشيتنه
متعلق اولوردخى حضرت ناظمك اجل عندى باو
صافها علم قولنده اشارت واردر شمول حقايق
اشيايه ومعارف حدايه واصل اولن مرشدلره كه
واما السّائل فلا تنهر واما بنعمة ربّك فحدّث فحواسنجه
مستفيد و مستحق اولنلردن علمى دريغ ايلميه اگرچه
لا تعطوا الحكمة الى غير اهلها فتظلموها مقتضاسنجه
نا اهلدن حذر ايلمك كرك امّا ولا تمنعوها من اهلها

مغزاسنجه اهله نظر قلمق كرك انكچون ناظم اهله اعتراف
ايليوب بعضى اوصاف ومحاسنه كلموا النّاس على قدر
عقولهم فحواسنجه شروع ايليوب بيوردلركه وقال قدّس
سرّه مَحَاسِنُ تَهْدِى الْوَاصِفِيْنَ لِوَصْفِهَا فَيَحْسُنُ
فِيهَا مِنْهُمُ النَّثْرُ وَالنَّظْمُ اللّغات محاسن حسنك
جمعيدر على غير القياس وحسن قبحك ضدّيدر الهدا
ية الدلالة باللّطف هداه الطريق وهداه له وهداه
اليه كلها بمعنى واحد يعنى لطفله يول كوستردى و د
لالت ايلدى نثرله نظم كلامدن ايكى صنفدر قال
الرّاغب لتأليف الكلام اربع مراتب الاولى ضم حروف
التهجى بعضها الى بعض حتّى يتركب منها الجمل المفيده وهى
النوّع الذّى يتداول الناس فى مخاطباتهم وفصاحوا
بجهم يقال له المنثور من كلامهم والثّانى ان يضم بعض
ذلك الى بعض فيما له مبادى ومقاطع ومداخل ومخارج
ويقال له المنظوم والثالث ان يجعل فى اخر الكلام مع
ذلك تسجيع ويقال له المسجع والرابع ان يجعل له مع
ذلك وزن مخصوص ويقال له الشعر الاعراب محاسن
مبتداء محذوفك خبريدر تقديرى لها محاسن ديمكدر
تهدينك فاعلى تحتنده اولن ضمير مستتردركه محاسنه
عائددر لوصفهاده وفيهاده ضميرلر مدامه عائددر
بعضيلر محاسنه راجعدر ديمشلر امّا اوّلكى اولادر
فيحسن ده فا تفريعيه در منهم ده ضمير جمع واصفينه
راجعدر النثر فاعليدر يحسن نك والنظم اكا معطوفدر

المعنى

المعنى اول مدامه ايچون شول محاسن اوصاف ومكارم
خواص واثار واردركه واصف اولان عارفلرى وما
دح اولان واقفلرى هدايته دلالت ايلر اول مدامه نك
حقيقت وصفنه پس اول مدامه نك شاننده واوصافى
بياننده اول واصفلردن كلمات منثوره نك صدورى
مستحسن وخوب وقصايد وغزليّات منظومه نك
ظهورى مندوب ومرغوب اولور وقال قدّس سرّه
وَيَطْرَبُ مَنْ لَمْ يَدْرِهَا عِنْدَ ذِكْرِهَا كَمُشْتَاقِ نُعْمٍ
كُلَّمَا ذُكِرَتْ نُعْمُ اللّغات طرب تحريكله برخفتدركه
انسانه عارض اولور يا شدّت سروردن يا شدّت حزندن
امّا اكثر سروردر معناسنه استعمال ايدرلر يا بى علم يعلم
درواوجنبى بابدن جائزدر كما قال فى الصّحاح الطرب
خفّة تصيب الانسان من شدّ حزن او سرور وغلبه
استعماله فى الثانى وهو المراد ههنا الدراية العلم و
الشوق والاشتياق نزاع النفس الى الشئ منلا جامى
دركه نعم بضم النون برامرءه نك اسميدر كذا فى الصّحاح
لكن صحاحده يوقدر امّا بوده صحيح اولوركه نعم فتح نونله
ايلهه درلر خاصة بخلاق الانعام زيراكه انعام انواع
مواشيه اطلاق اولنور پس نعم مذكر ومؤنّث
اولور كما ثبت فى درة الغواص للحريرى قال فيه النعم
بالفتح الابل خاصّة بخلاق فانّها لانواع المواشى ثم انه
قديذكر ويؤنّث الاعراب ويطرب معطوفدر تا ويكرم
اوزرينه قوللريقولون ودخى وما يتعلّق به كلنجه جملة

معترضه اولور بين المعطوف والمعطوف عليه والاعتراض
على ماذكره الفاضل التفتازانى فى شرح الكشاف هوان
تؤتى فى اثناء الكلام اوبين كلامين متصلين معنى بجملة
اواكثر لامحل لها من الاعراب لنكتة من فاعليد ريطرهنك
ضمير مؤنثلرايكى موضعده بيله مدامية عائددر ذكرت
على بناء المفعولدر نعم قائم مقام فاعليدر المعنى وطرب
ايلروبيقرار اولور شول كمسه كه اول مدامه يى بيلدى
وچاشنيسنى طويمدى انك ذكرى قتده ياكندو ذكر
ايلدوكى وقتده اولسون ياخود غيريلرك ذكر ايلديكى
وقتده اولسون شول عاشق مشتاق كبى طرب ايلر
كه هر بار معشوقه سى اولان نعم ذكر اولنسه طرب
ايلردى پس عند ذكر تلك المدامة سامعين دخى بويله
طرب ايلرلر واكر نعمدن مراد ابل اولورسه ده بنه
مثال بودر فافهم اما كسر نونله نعمك جمعى اولسه ده
بنه وزن ومعنايه خلل كلمز وقال قدس سره وَقَالُوا
شَرِبْتَ الْاِثْمَ كَلَّا وَاِنَّمَا شَرِبْتُ الَّتِى فِى تَرْكِهَا عِنْدِى
الْاِثْمُ اللغات اثم كناهه دركلر بورده ده خمر مراد
دركه زيرا خمره دخى اثم اطلاق اولنور اثمه سبب اولدوغى
اعتباريله كما قال الشاعر شربت الاثم حتى ضل عقلى
عندى بورده اى فى معتقدى ومذهبى معناسنه در
كما يقال هذا عند ابى حنيفه كذا اى فى معتقده و
مذهبه الاعراب شربت على بناء المخاطب الاثم
مفعوليدر بوجمله مقول قولدر كلا حرف ردعدركه

انلرك شربت الاثم ديدكلرينى ردعدر اتماده معناى
استثناء وارددر تقديره اى حاشا وكلا شربت الخمر التى فى
ترك شربها الاثم والخطاء پس تركها ضميرى موصوف
محذوفدركه ضميرى خمره راكا راجعدر مضاف مقدردر
اولوركه شربدر المعنى فهم معايندن قاصرلر ولباس
مجازده ادراك حقايقدن بى خبرلر بو موصوف اولان
شراب مقصودى وباده انكورى توهم ايدوب ديديلركه
صلهء قصيده ده شربنا ديوانك شربته اقرار ايلدك ودخى
سائر ابياتنده انك خواص واثارندن نكه اخبار قلدك اول
اثمى وخطايى مستلزم اولان خمردركه سن انى ايچدك
پس انوك نتيجه سى ضلال وشاربى مستحق عذاب ونكال
دريس حضرت ناظم انلرى ردع ومنع ايليوب بيوررلر
كه حاشا وكلا بن اول خمر صورى وباده انكوريدن ايچدم
بلكه اول شراب طهوردن ايچدمكه اول ايچديكم خمرك شربنى
ترك ايلمكه بنم مذهبمده اثم واردر وانك شربندن
محروم اولان مشرب توحيددن دورو جناب حقدن •
مهجوردر بيت جز دره عشق رنج بردن كنهست • جز
شارع ميخانه سپردن كنه است • كفتى كنه است • كفتى
كنه است باده خوردن حاشا • درمذهب ما باده
نخوردن كنه است • وقال قدس سره • هَنِيئًا لِاَهْلِ
الدَّيْرِ كَمْ سَكِرُوا بِهَا وَمَا شَرِبُوا مِنْهَا وَلٰكِنَّهُمْ هَمُّوا
اللغات هنى شول طعامدركه هضم اولوب سكمش اوله
هنؤ الطعام يهنؤ هناءة فهو هنىء يعنى طعام هضم

اولدی من باب ظرف يظرف ظرافة وبكسر النون هنئ من
باب السادس ديو معبد نضاداينه درلر واصطلاحات
صوفيه ده عالم انسانيدن عبارت ايدلر هممت الشئ
هماً ای قصدت قصداً ديمك اولور الاعراب هنيئاً صفتيك
مصدر محذوفك تقديری ای لبشرت اهل الدير شرباً هنيئاً
لهم كه خبريه در مميزی محذوفدر ای كيم مرة تقديرينه در
بهاده ومنهاده ضميرلر مدامیه عائدر شربونك ومنهاك
ضمير بارزلری وهمونك ضميری اهل ديره راجعدر وما
شربوده واو حاليه در المعنی خوشكوارا ولسون
بادهٔ محبت ذاتيه اصحاب عالم انسانيه وارباب مرتبهٔ
جسمانيه كه اول مدامه ايله نيجه سرخوش اولديلر
وعقال عقلدن خلاص اولوب بی هوش اولديلر و
حال بوكه هنوز منتهيان وارباب كمال كبی اولـ
مدامه دن صافی وصرف كاليه نوش قلمديلر ولكن
بو اهل مدايه انجق قصد ارادت ايلديلر بيت اناكه
بپای خم مست شدند • نابرده دست از دست شدند
يك جرعه نخورده ند وليكن چو كذشت • انديشه می برد
لسان مست شدند • وقال قدس سره وعندی منها
نشوة قبل نشأتی معی ابداً ابقی وان بليت اعظم اللغات نشو
بالفتح سكر درلر ونشأة ونشاءة ونشاءة بالمد خلقته
ومخلوق اولمغله وحدوث بدنه درلر وروحك بدنه
دخولنه نشاءة اولی درلر وخروجته نشاءة اخری درلر
بلی الثوب يبلی بلياً درلر يعنی ثوب اسكدی ديمك اولور

عظم

عظم كمك الاعراب نشوه مؤخر مبتدا عندی مقدم خبردر
منهاده اولان ضمير مدامیه عائدر تبقی نك فاعلی
تحتنده اولان ضميردر كه نشوه يه عائدر بلی نك
فاعلی عظم در المعنی وبنم قتمده اول مدامهٔ الهيه دن
مست اولمق وجود مدن اوّل در نشوه ابداً لاباد
بنمله باقی اولور اكرچه استخوانم اسكرسده
بيت برمن زوجود نشان نابوده عشق تو شراب بيخودی
پيموده ضار بومدن مراد وقت اوله نعم ضم نونله و
عين نونله وعين مهمله ايله برمعشوقه نك اسميدر
نته كيم مرود اتدی وفتحتين ايله وغين معجما ايله بر
معشوقه نك اسميدر نته كيم مرود اتدی وفتحتين
ايله وغين معجما ايله نغمه نك جمعی اولمق جائزدر
الاعراب فماده فالتعليل ايچوندر بيت سابقدن منفهم
اولن ملازمت حان وسماع الحان درمانافيه در و
الهمده واومع معاسنه درهم منصوبدر مفعول
معه اوزره اولمق نته كيم مصرع ثانيده مع ايله ايراد
ايلمسی بو معنای مرجحدر منلاجامی الهم مرفوع
سكنتك ضميری مستكنی اوزره عطف اولمغی بو
معنای ترجيح ايلمشلر لكن ذلك العطف بلا فصل
كلام فصيحه ده جائزدكلدر كما صرح فی شرح الكشاف
پس سكنتك ضميری مستكنی مدامه يه درايوما
ظرفيت اوزره منصوبدر بو موضعده با بمعنی فی در
الغم فاعليدر لم يسكنك المعنی ای شارب بادهٔ

محبّت وای طالب اسرار وحدت می صافی نوش ایت ونغمات
الحانی کوش ایت زیراکه اول مدامهٔ باطن وقتلردن
بر وقتده غم وهمله بر موضعده ساکن اولمز کذلك یعنی
بو شراب باطنله غم ساکن اولمدوغی کبی نغم نام معشوقه
ایله ده غم ساکن اولمز ویاخود معنا کذلك نغما ایله بله غم
ساکن اولمزدیمك اوله بیت خواهی که زفلك نه غصّه
بینی نه غم • درمیکیده می نوش بالحان ونغم • دور قدح
وغصّهٔ دوران بکجا • همچون نغم وغم نشود جمع بهم
التحقیق هرکیمه که بو دنیاده بر غم واندوه اوله معلوم
مدرکه یا فوات مطلوبدن ویاخود اصابت مکروهدن
حاصل اولور ولاشك محبّت ذاتیّه دوکلی صفات متقا
بله محبوب واثار وافعال متخالفهٔ مطلوبدر اذلال
قتنده اعزازله یکسان وجفا وقهر اکا من وجه احسا
ندر زیرا مراد محبوبدن غیری اکا مراد قلمه مشند
ومرادن خلاف مراد محبوب قلمه مشدر پس محبّت
ذاتیّه بوبی کندودن فانی قلوب کلّ شیء من الحبیب
حبیب فهوا سنجه محبوبدن نه کلورسه محبوب
بیلوب فوات محبوبدن بری واصابت مکروهدن
عاریدر پس اویله اولنجه غم واندوه انك بیرامنجه
نه درقونمز وغبار الم مکروه انك دامن قلبنه قونمز
زیرا محبّت ذاتیّه ایله بوذکر اولنانلر مانعة الجمع
درکه بر قلبده ایکیسی ساکن اولمزلر بیت بی وهم و
خیال باشد انجاکه منم بی رنج ملال باشد انجاکه

منم

منم کارد وجهان بوفق دلخواه منست غم راکه محال
باشد انجاکه منم بی ذادی راه عشق زادست مرا بی
دادی تیغ قهر دادست مرا دادل بارادت نوشادست
مرا اشیا همه بر طبق مرادست وقال قدّس سرّه
وَفِی سَکْرَةٍ مِنْهَا وَلَوْ عُمْرُ سَاعَةٍ تَرَی الدَّهْرَ عَبْدًا طَایِعًا
وَلَكَ الْحُكْمُ اللغات السكرة مرة من السكر العمر مدّة
الحیوة قبلة كانت او كثیرة قال الرّاغب العمر اسم لمدّة
عمارة البدن بالحیوة ترى بمعنى تظن وقد مر تفسیر
الدهر الطایع المنقاد یقال طاع له یطوع ویطاع طوعا
وطواعیة اذا انقاد الحكم مصدر حكم بینهم اى قضى
الاعراب كلمة فی بمعنى لام التعلیلیة كما فی قوله فذلك
الّذی لمتننی فیه وكما فی قوله علیه السّلام ان امرأ دخلت
النار فی هرة جسها منهاده ضمیر مدامیه راجعدر
وعمرك ساعته اضافتی تقدیر وتقلیل ایچوندر ترینك
مفعول اولی دهر ومفعول ثانیسی عبد اداد رطایعا
صفتیدر عبد انك ولك ده واو حالیه در وجارك
ایله مجرور تقدیمی حصر افاده ایدر كما فی قوله له الملك
وله الحمد ای والحال انت الحاكم علیها المتفرد فی حكومته
دیمك اولور المعنى واول بادهٔ خوشگواردن بر كرّه
سرخوشلق ایچون اكر بر ساعت مقداری ایسه ده
روزكاری كندونه بر بندهٔ فرمانبردار كوررسن
شول حالده كه سن انك اوزرینه حكم كذارلوج
قلورسن بیت خوش انكه بمی كرد كنی زندهٔ خویش

تا جمع کنی وقت پراکندهٔ خویش • چون مست شوی
زبند هستی برهی یابی همه روز کار را بندهٔ خویش •
التحقیق چونکم سالك استیلای مستی شراب محبّت
ذاتیّه واسطه سیله بار هستی دن واد بار خود بر
ستی دن خلاص بولوب فناء من لم یکن وبقاء من
لم یزل مرتبه سن بولدقده وکندویی بالکلیه
مظهر حق قلدقده جمله تصرّفات حقّی کندویه مضاف
کورر وجمیع موجوداتی کند و تصرّفنه مطیع و
منقاد کورر زیرا کند و وجودندن منصرف اولنمسی
حق کورر پس تصرّف حق ایسه جملهٔ موجوداته
شاملدر بوجهتدن مست شراب وحدت موجوداتی
کندویه طابع کورر وما رمیت اذ رمیت ولکن الله
رمی سرّینی کندوده مشاهده قیلور بیت
معشوقه زروی خویشتن برده کشید در هستیٔ
او هستیٔ من وارسید چون من همه او شدم دل
از من دید هر فعل تصرّف که از وکشت بدید
قال قدّس سرّه فَلَا عَيْشَ فِي الدُّنْيَا لِمَنْ عَاشَ صَاحِيًا
وَمَنْ لَمْ يَمُتْ سُكْرًا بِهَا فَاتَهُ الْحَزْمُ اللغات عَاشَ يَعِيشُ
عیشا وعیشة ومعاشا ومعیشة دیرلر ایکنجی بابدن
و بونلرك جمله سی مصدر اولمغه سعی صالح اولور
معناسی دیرلك دیرلمك دیر و حیاتدن تمتع قلمق
صحا من السکر ومن العشق صحوًا دیرلر یعنی سکردن
وعشقدن ایلدی دیمك اولور اولکی بابدن رودخی

مات یموت موتا و مماتا ومیتة دیرلر یعنی اولدی معناسنی
ویرر لر حزم کمال احتیاطه وعواقب اموردہ تحمّلہ
تیقظه دیرلر الاعراب فلاعیشه ده فاء تفریعیّه
در تقدیر کلام لما کان الامر علی فرتاه وبیناه فیما سبق
لاعیش ای لا تمتع من الحیاة فی الدنیا لمن عاش ای
تمتع من الحیاة صاحیا من السکر صاحیا حالیت
اوزره منصوبدر عاشنونك فاعلندن لم یمت فاعلی
ضمیردرکه منه عائددر سکر مصدردر مقام
فاعلده ذکر اولندی مبالغه دن اوتری رجل عدل
کبی وانتصابی حالیت اوزره در ای سکرانا
بتلك المدامة دیمك اولور بهاده ضمیر مدامیه
راجع اولور فات فعل ماضی ضمیر متصل مفعولیدر
منه عائددر الحزم فاعلیدر المعنی چونکم سرمایهٔ
هر دولت وسعادت سابقده ذکر اولنان می
محبّت اولدیسه وموجب مستلزم ذوق وصفای
دنیا و اخرت اول بادهٔ وحدت قلندیسه پس
دنیا و اخرتده عیش ونوش وبادهٔ حقله جوش
وخروش یوقدر وشول کمسیه که بو باده ایله سکران
اولدوغی حالده اولمیه آنوك فهم وفراستی وعقد
کیاستی فوت وزائل اولدی التحقیق هر نه قدر
ذوق وحضور وابتهاج وسرور واریسه اکر دنیوی
اخروی جمله سی بحر وحدتی استغراق وعین
احدیّتده استهلاك اولمغله مشاهده قلنور

زیرا جمله نعمتك ولذتك اصلی محو نعمت ولذاتله
ایدوب اصل جمیع نعم ولذات اولان محبت ذاتیه
ایله مست اولوب کندودن فانی وحقله باقی ولملقدر
مثنوی این چنین معدوم کواز خویش رفت • بهترین
مستها افتاد ورفت اومست • با صفات حق فنا
ست • درحقیقت در فنا اورا بقاست • در جهان
کرلقمه وکر پیست لذت اوفرع محو لذتست پس شول
حرمان زده غفلت که بو دولت وسعادته ایرمه
مش وبو نعمت ولذتی کورمه مش اول حقیقت زند
کانیلکدن بهره بولمه مش وکمال بهجت وشادمانی
لکدن تمتع قلمه مش وحظ الماماش اولور نعوذ بالله
الحرمان قال قدس سره عَلىٰ نَفْسِهِ فَلْيَبْكِ مَنْ ضَاعَ
عُمْرُهُ وَلَيْسَ لَهُ فِيهَا نَصِيبٌ وَلَا سَهْمُ اللغات بکا مدله
وقصرله جائزدر نته کیم بکا یبکی بکاء وبکی دخی
دیرلر لکن ممدود ایله اولان صوت مراد اولنور و
مقصوره ایله دموع جزوع دموع مراد قلنور ضاع
بمعنی هلك یقال ضاع الشیء یضع ضیعة وضیاعا
اذا هلك نصیب وسهم برشیدن حصه دیرلر
کانه حضرت ناظمك نصیبدن مرادی حظ معین
وسهمدن مرادی سهم اوله الاعراب علی نفسه
یبکیه متعلقدر ونفسه ده وعمره ده ولیس له ده
ضمیرلر بالکلیه منه عائددر واو حالیه فیهاده
ضمیر مدامیه عائددر المعنی پس نفس او زره

کریان اولسون شول کمسه که انك عمری ضایع و
منقضی اولدی شول حالده که انکچون اول مدامه
دن حظ ونصیب اولمدی وانی وسیلهٔ جملهٔ لذات
بلمدی وواسطهٔ جمیع حصول کمالات ووصول
ذات وصفات قلمدی التحقیق افرنیش عالمدن
مقصود بنی آدمدر وخلقت وجود بنی آدمدن
مراد وما خلقت الانس الا لیعبدون ای لیعرفون
فحواسنجه معرفت ومحبت حقدر جلت قدرته
وعلت کلمته کم دولت ابدی اکا منوط وسعادت
سرمدی بونلرك حصولنه مربوطدر پس بو محبت
ومعرفتده اکتساب وتحصیلنه اعظم اسباب
نقد حیات وسرمایهٔ اوقات ساعتدر چونکم
طالب سرمایهٔ حیات ونقود اوقاتنی وظایف
طاعات مراسم عباداتله بذل ایلیه اداء نوافلله
قرب حضرته جائز واقامت فرایضله
جوار عرفانه فائز اولوب قلبی مهبط انوار معرفت
وجانی مخزن اسرار محبت اولور خاتمت احوالی
خسارتدن مصون عاقبت افعال واعمالی
فضاحت وشناعتدن مأمون اولور وعیاذا بالله
بونك خلافی اکر بابله واکمه که انك دیدهٔ
بصیرتی نور هدایتله مکحل اولمیه وظلمت جهالت
نوردراینه مبدل قلمیه دوکلی اوقاتی تمتعات

حسيته منحصر قيلله وجميع لذّاتى انجق لذّت شهوا
نيه ايله بو آيت كريمه انك ناصيةٔ احوالنه
مسطور اولمق مقرّردر كما قال الله تعالى اولئك
الّذين خسروا انفسهم وضلّ عنهم ما كانوا يفترون
لاجرم انّهم فى الاخرة هم الاخسرون ودخى بو
ابيات نصيحت سمات آنك لسان حالنده مذكور
اولمق محقّقدر بيت افسوس كه وقت كار از
دست برفت اسباب وصال يار از دست برفت
در معرض يك دولت تا پايده صد دولت پايدار
از دست برفت از دست اجل زهر چشيديم د
ريغ وز كاخ امل رخت كشيديم دريغ از
راحت قانى بيريديم دريغ بر دولت باقى نر
سيديم دريغ اى برادر كند وكى ارزويى
شهواتدن حفظ ايله وفرصتى غنيمت بيلوب
اوقات ساعات لعب ولهو غفلت وخطا وسهو
وذلتله ضايع قلميه زيرا السويف غفلت سالكى
قرب حقدن اسفل السّافلين طبيعته رافع اولور
وماء الحياة عشق ومحبّتى نوش اتمكه مانع اولور
انكچون حضرت رسول الله صلّى الله عليه وسلّم
هلك المسوفون الّذين سوف اتوب وسوف
اعمل ببورمشلردر ودخى حضرت ناظم بو معنايه
مطابق ثانيه سنده بو بيت نصيحت اموزى قتى

رعنا اداقلمشلر بيت وكن صارما كان الوقت فالمقت
فى عسى واياك علّ فهى اخطر علّة الهى بزى غفلت
وعطالتدن وشهوت وكسالتدن برى قيل و
دلمزى سهل وذللدن وقلبمزى خطا وخللدن عارى
قيل ميخانهٔ وحدتكدن جام محبتك جرعه سيله
بزى مست وسرخوش قيل وميكدهٔ احد
يتكدن اقداح صفاتكله برخوش پرخروش
قيل خاطرمزى ماسوايه مقيّد اولمدن مطلق
ايله وباطن وظاهرمز مشاهدهٔ جمال وحد
تكده مستغرق ايله عاقبت امرمز غائله فرامت
وندامتدن مصون قيل وخاتمهٔ عمرمزى
حسرت وحسارتدن محفوظ قيل ومأمول
قيل بحرمة والقلم وما يسطرون
اجب دعاى ولا تخيب رجائى انّك
على كلّ شئ قدير وبالاجابة
جدير تمّ شرح الميميّة الخمريّة
الفارضيّة بعناية
الالوهيّة وعداية
الرّبوبيّة

م٢م

Süleymaniye Kütüphanesi
Kısmı Hacı Mahmud ef.
Yeni Kayıt No 3421
Eski Kayıt No